

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНИ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота / проект

другий (магістерський)

(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення обліку, оподаткування та контролю підприємств з нестаціональними на ГСВ - бюджетна компанія "Метастрой"

Виконав: студент 2 курсу, групи 8 0710-0AK2
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Облік, аналіз, контроль
(код і назва освітньої програми)

в управлінні підприємством

спеціалізації _____
(код і назва спеціалізації)

Д.В. Пристятюк
(підпис та прізвище)

Керівник к.е.н. доц. Федоренко В.К.
(підпис, місце знаходження, кваліфікаційна ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент к.е.н. доц. Вознесенська Ю.В.
(підпис, місце знаходження, кваліфікаційна ступінь, прізвище та ініціали)

до запису
МФ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНИ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(КОД ТА НАЗВА)

Освітня програма «Облік, аналіз, оподаткування та аудит в управлінні підприємствами»

(КОД ТА НАЗВА)

Спеціалізація

(КОД ТА НАЗВА)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

« 10 » 09 20 21 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ / ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Примакшик Ірина Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Учасники обліку, оподаткування та аудиту підприємств з господарською діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт

керівник роботи к.е.н. доц. Федорів О.К.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, звання)

затверджені наказом ЗНУ від « 30 » 06 20 21 року № 995-с

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2021

3. Вихідні дані до роботи Замовлення-контрактна база, інформація відомостей, літературні джерела, фінансова звітність підприємства

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Перелік питань обліку, оподаткування та аудиту підприємств з господарською діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт

2. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт
3. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт
4. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт
2. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт
3. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт
4. Облік та оподаткування підприємств з діяльністю в галузі будівельно-монтажних робіт

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Розанов А.К. к.е.н. з.г.ч.	<i>Розанов</i>	<i>Розанов</i>
1.	Розанов А.К. к.е.н. з.г.ч.	<i>Розанов</i>	<i>Розанов</i>
2.	Розанов А.К. к.е.н. з.г.ч.	<i>Розанов</i>	<i>Розанов</i>

7. Дата видачі завдання 10.09.2021

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань дослідження	вересень 2021	виконано
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	вересень 2021	виконано
3	Робота над 1 розділом	вересень 2021	виконано
4	Робота над 2 розділом	вересень 2021	виконано
5	Робота над 3 розділом	вересень 2021	виконано
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	вересень 2021	виконано
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	листопад 2021	виконано
8	Поточний захист роботи	листопад 2021	виконано
9	Нормоконтроль	листопад 2021	виконано
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	грудень 2021	виконано
11	Захист роботи	грудень 2021	виконано

Студент

*[Підпис]*Д.В. Прикладенко
(підпис та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

*Розанов*А.К. Розанов
(підпис та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

*Розанов*А.К. Розанов
(підпис та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Присяжнюк Д.В. Удосконалення обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування, науковий керівник Феофанов Л.К. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Потебні Ю.М., кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2021.

Досліджено теоретичні основи обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками підприємства. Показано облік та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой». Проаналізовано фінансово-господарська діяльність ТОВ «Будівельна компанія містострой». Проведено контроль розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой». Надані шляхи щодо удосконалення аудиту обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Ключеві слова: ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ, КОНТРОЛЬ, РОЗРАХУНКИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ, АНАЛІЗ, ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Prysiashnyiuk D.V. Improving the accounting, taxation and control of settlements with suppliers at LLC "Construction Company Mistostry".

Qualification work for a master's degree in specialty 071 - Accounting and Taxation, supervisor Feofanov L.K. Zaporizhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Potebny Y.M., Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, 2021.

The theoretical bases of accounting, taxation and control of settlements with suppliers of the enterprise are investigated. Accounting and taxation of settlements

with suppliers of LLC "City Construction Company" is shown. The financial and economic activity of LLC "City Construction Company" is analyzed. Control of settlements with suppliers was carried out at Mistostroy Construction Company LLC. Ways to improve the audit of accounting, taxation and control of payments to suppliers of LLC "Construction Company Mistostroy" are provided.

Keywords: ACCOUNTING, TAXATION, CONTROL, SETTLEMENTS WITH SUPPLIERS, ANALYSIS, FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY, IMPROVEMENT

АННОТАЦИЯ

Присяжнюк Д.В. Совершенствование учета, налогообложения и контроля расчетов с поставщиками на ООО «Строительная компания Городстрой».

Квалификационная работа по получению степени высшего образования магистра по специальности 071 - Учет и налогообложение, научный руководитель Феофанов Л.К. Запорожский Национальный университет. Инженерный учебно-научный институт им. Потебни Ю.М., кафедра учета, анализа, налогообложения и аудита, 2021.

Исследованы теоретические основы учета, налогообложения и контроля расчетов с поставщиками предприятия. Показаны учет и налогообложение расчетов с поставщиками ООО «Строительная компания городстрой». Проанализирована финансово-хозяйственная деятельность ООО «Строительная компания городстрой». Проведен контроль расчетов с поставщиками на ООО «Строительная компания Мистострой». Предоставлены пути совершенствования аудита учета, налогообложения и контроля расчетов с поставщиками ООО «Строительная компания Мистострой».

Ключевые слова: УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ, КОНТРОЛЬ, РАСЧЕТОВ С ПОСТАВЩИКАМИ, АНАЛИЗ, ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ

ЗМІСТ

ВСТУП

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Концептуальні основи обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

1.2 Облік та оподаткування розрахунків з постачальниками підприємства

1.3 Контроль розрахунків з постачальниками підприємства

2 ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ МІСТОСТРОЙ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «Будівельна компанія містострой»

2.2 Облік та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

2.3 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой»

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ МІСТОСТРОЙ»

3.1 Контроль розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой»

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія Містострой»

3.3 Шляхи щодо удосконалення методики внутрішнього контролю
розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія
Містострой»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі постачальники відіграють велику роль, оскільки від злагодженої роботи з контрагентами залежить ритмічність роботи підприємства. Якщо розглядати загалом кредиторську заборгованість, то найбільша питома вага припадає саме на розрахунки з постачальниками. Важливе завдання для організації безперебійної роботи підприємства є встановлення чітких правил роботи з контрагентами, які доречно зазначати у договорі. Від цього буде залежити правильність організації та ведення обліку, а також ефективність проведення внутрішнього та зовнішнього контролю.

Розгляду питань обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками сприяли роботи наступних вчених: Бондаря В.П., Бутинця Ф.Ф., Гордієнка Н.І., Кулаковської Л.П., Макаренка А.П., Меліхової Т.О., Усача Б.Ф., та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0120U105606). Автором запропоновано вдосконалення обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є розробка пропозиції щодо удосконалення обліку, оподаткування та контролю на ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Реалізація мети роботи зумовила необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

– дослідити теоретичні основи обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками підприємства;

- показати облік та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»;
- проаналізувати аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой»;
- провести контроль розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой»;
- надати шляхи щодо удосконалення обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо обліку, оподаткування та контролю розрахунків з постачальниками.

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку, оподаткування і звітності ТОВ «Будівельна компанія Містострой».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

- удосконаленні обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми наступних Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів, які включають в себе необхідні реквізити. Довідкова відомість про: інвентаризацію розрахунків з постачальниками, виставлення претензій постачальникам по поставкам, погашення претензій постачальниками по договорам, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, розрахунки з постачальниками;
- удосконалено контроль розрахунків з постачальниками шляхом розробки та впровадження: анкети, загального плану контролю, програми контролю, робочих документів контролера. Це поліпшить правильність

здійснення документування розрахунків з постачальниками, своєчасність та повноту відображення їх в обліку та складання звітності.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність ТОВ «Будівельна компанія Містострой», що дозволить підвищити ефективність обліку, оподаткування та контролю на підприємстві (довідка про впровадження від № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: групування (типологічний та аналітичний), порівняння, балансовий метод, абсолютних, середніх та відносних величин, прийоми елімінування (для виявлення впливу певних факторів на динаміку окремих показників фінансової звітності), графічні методи.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на I Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти, аспірантів та молодих вчених «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2021.

Основні пропозиції автора щодо удосконалення методики обліку та аудиту запасів знайшли відображення у статті:

Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 32–39. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.20.32

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі ___ рисунки та ___ таблиць. Робота містить ___ додатків. Список використаних джерел складається із ___ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Концептуальні основи обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств у виробленні й ухваленні управлінських рішень для забезпечення ефективності розрахунків із кредиторами. Збільшення або зниження кредиторської заборгованості приводить до зміни фінансового становища підприємства. На підставі цього необхідно проводити моніторинг і аналіз стану розрахунків [8].

Відповідно до Закону Україна «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [1].

Загородній А.Г. трактує зобов'язання таким чином, що це правовідносини, відповідно до яких одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, сплатити кошти) або утриматися від такої дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання зобов'язання [61].

Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначити момент виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються. Так, у момент підписання договору на одержання кредиту між підприємством і банком виникає юридичне зобов'язання, суть якого полягає в тому, що воно підлягає виконанню в майбутньому. В бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання відображається лише тоді, коли на його поточний рахунок банк зарахує грошові кошти [48].

Зобов'язання визнають, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його суму зараховують до складу доходу звітного періоду. Внаслідок отримання кредитів, які є видом зобов'язань, виникає кредиторська заборгованість. Кредиторська заборгованість, згідно з трактуваннями Ю. Гончара, – тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі [20].

Визнання зобов'язання тягне за собою відтік грошових коштів або інших активів підприємства в майбутньому. Іноді виникає ситуація, що після погашення підприємством одного зобов'язання виникає інше. Наприклад, погашення заборгованості перед постачальником за товари, роботи і послуги векселем. Значна питома вага у складі джерел коштів підприємства, як відомо, належить позичковим коштам, зокрема й кредиторській заборгованості [18].

Кредиторська заборгованість становлять суттєву частку відповідно оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства – в деяких галузях до 40–50%, а це означає, що достовірність цих показників необхідна для забезпечення достовірності фінансової звітності в цілому [9].

Кредиторська заборгованість підприємства виникає унаслідок безготівкових розрахунків із контрагентами, фінансовими органами, органами соціального страхування, депонентами, підзвітними особами тощо. Виникнення заборгованості зумовлене незбіганням моменту відвантаження готової продукції, виконання робіт, послуг, отримання товарно-матеріальних цінностей, нарахування зарплати і платежів з моментом їх оплати. Значні розміри кредиторської заборгованості приводять до перерозподілу оборотних коштів [49].

Кредиторська заборгованість означає використання коштів, які не належать підприємству. Якщо поглянути на кредиторську заборгованість із

позиції економічної науки і розглянути їх як самостійні категорії, тобто як узагальнене поняття, то можна визначити їхню економічну природу таким чином: дебіторська та кредиторська заборгованості виражають економічні відносини, що виникають між продавцями і покупцями у процесі купівлі-продажу продукції, товарів і послуг та зумовлені розбіжністю у часі переходу права власності (розпорядження, використання) з моментом платежу, що пов'язано з об'єктивними умовами, які створюються у процесі виробництва, реалізації й організації розрахунків [37].

У економічній літературі є досить різноманітні підходи до визначення терміну «кредиторської заборгованості». Ковальчук І.В. та Шило В.П. вважають, що це короткострокові зобов'язання, але не уточнюють, які саме. Бутинець Ф.Ф. та Горецька Л.Л. вузько розглядають цей термін, говорячи про те, що це форма розрахунку за товари та послуги, і не враховують те, що до кредиторської заборгованості також входять зобов'язання по заробітній платні, перед бюджетом, страхування та ін. [52].

У результаті проведеного дослідження літератури та наукових праць виявлено, що між фахівцями немає однозначності щодо визначення сутності поняття «кредиторська заборгованість» (табл. 1.1) [19].

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «кредиторська заборгованість» літературі

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Бабаєва Ю.А.	Заборгованість іншим юридичним і фізичним особам, що виникає в результаті розриву в часі між наданням товарно-матеріальних цінностей, надходженням товарно-цінностей, наданням послуг, надходженням попереднього грошового авансу й датою їх фактичної оплати
2	Бланк І.А.	Поточні зобов'язання підприємства
3	Борисов А.Б.	Грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, що підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені.
4	Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л.	Форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
5	Власова І.О.	Сума заборгованості підприємства кредиторам на визначену дату
6	Гетьман В.Г.	Борги організації перед постачальниками за товари й послуги, по випущених векселях, до цієї ж групи відноситься заборгованість своїм працівникам по нарахованій, але не виплаченій заробітній платі, що виникає в зв'язку з тим, що миттєві нарахування не збігаються в часі. Таким же є механізм утворення заборгованості перед органами соціального страхування й забезпечення по ЄСВ, перед бюджетом по податках
7	Гончарук Р.П.	Складник кругообігу капіталу, котрий виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент
8	Іванілов О.С.	Використання коштів, які не належать підприємству (заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати яких не настав; заборгованість за несплаченими у строк рахунками; заборгованість за платежами до бюджету; за виданими векселями; за комерційними кредитами, тощо)
9	Ковальчук І.В.	Короткострокові зобов'язання підприємства перед постачальниками ресурсів, за розрахунками з бюджетом та або перед іншими кредиторами
10	Крамаренко Г.О. та Чорна О.Є.	Наслідок невчасного виконання підприємством своїх платіжних зобов'язань за розрахунками за продукцію, роботи, послуги; з оплати праці; за розрахунками з бюджетом; з іншими кредиторами тощо.
11	Партин Г.О. та Загородній А.Г.	Заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях, щодо якої у підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк
12	Сурніна К.С.	Сума, яку повинно сплатити підприємство в установлений термін юридичним або фізичним особам (кредиторам) внаслідок отримання ним коштів у грошовій або інших формах
13	Ткаченко Н.М.	Тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі
14	Цал-Цалко Ю.С.	Залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання.
15	Шило В.П.	Представляє найбільш короткостроковий вид використовуваних підприємством позикових коштів. Формування кредиторської заборгованості обумовлене різними термінами нарахування коштів на рахунки і погашення зобов'язань. Кошти з моменту нарахування вже не є власністю підприємства, але використовуються ним до настання терміну погашення зобов'язань

Заборгованості, які утворюються при цьому, також є штучно сформованими, нерідко погашаються на початку наступного звітного періоду або конвертуються у фінансові активи – векселі чи інші цінні папери. Управління такими заборгованостями здійснюється за наперед визначеним

алгоритмом, тому їх необхідно виділяти із загальної суми заборгованості підприємства, що і зумовлює необхідність виокремлення ознаки класифікації заборгованості «природа виникнення», за якою заборгованість поділяють на об'єктивну та штучно сформовану. Запропонована класифікація розкриває природу різних видів дебіторської та кредиторської заборгованостей, відповідає структурі бухгалтерського балансу і дає змогу якісно та вчасно сформулювати інформаційне забезпечення для ухвалення рішень у процесі управління заборгованістю і підприємством [46].

Бухгалтерський облік кредиторської заборгованостей в Україні регулюється такими законодавчими актами, як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, НП(С)БО 11 «Зобов'язання», Податковий кодекс України [24].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності викладені у національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку №11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. №20 (далі – НП(С)БО 11) [42].

Згідно з п. 3 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. №73 [21],

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [55].

П. 15 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. №290, визначено, що доходом визнається сума зобов'язання, яке не підлягає погашенню [17].

Контрагент за договором, який не виконав його умови, набуває статусу боржника. Для кредитора заборгованість має подвійне значення: по-перше,

вона є безсумнівним збитком, у цьому разі грошові кошти були віддані, але не були повернені, а по-друге, вона може бути вписана в статтю витрат [45].

Звертаємо увагу, що за пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ [5] безнадійна заборгованість – заборгованість, що відповідає, зокрема, одній з таких ознак:

- заборгованість за зобов’язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;

- прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб – заборгованість, що не перевищує 25% мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року;

- прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;

- заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв’язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

- заборгованість суб’єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв’язку з їх ліквідацією. Переваги та недоліки формування кредиторської заборгованостей підприємств наведено у таблиці 1.2 [16].

Таблиця 1.2 – Переваги та недоліки формування кредиторської заборгованостей підприємств

Позитивний вплив на діяльність підприємства	Негативний вплив на діяльність підприємства
<ul style="list-style-type: none"> – додаткове фінансування оборотних коштів і нарощування економічного потенціалу; – здобуття додаткового прибутку; – зниження витрат на залучення капіталу; – зниження ризику втрат від інфляції 	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення розміру зобов’язань; – виникнення втрат від недоотримання знижок на продукцію, товари, послуги, що купуються; – виникнення ризику втрати платоспроможності і фінансової стійкості

Для визнання зобов'язань повинні бути дотримані дві умови відповідно до НП(С)БО 11:

- оцінка їх може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність зменшення економічних вигод внаслідок їх погашення [24].

В НП(С)БО 11 «Зобов'язання» відсутнє визначення критеріїв визнання того чи іншого виду зобов'язань. Зобов'язання виникають на балансі підприємства та відображаються у фінансовій звітності в наступних випадках:

- при визнанні активу;
- придбаного в борг;
- при створенні забезпечення за рахунок витрат (резерв на оплату відпусток та інші забезпечення) звітного періоду, що супроводжується збільшенням витрат та збільшенням зобов'язань;
- при зменшенні забезпечення та збільшенні зобов'язання [27].

Види зобов'язань для їх відображення в бухгалтерському обліку відповідно до НП(С)БО 11 наведено в таблиці 1.3 [31].

Таблиця 1.3 – Види зобов'язань

Тип зобов'язання	Характеристика зобов'язання
1	2
Поточні зобов'язання	Зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу, або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу: <ul style="list-style-type: none"> - короткострокові кредити банків - поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями - короткострокові векселі видані - кредиторська заборгованість за товари, послуги, роботи - поточна заборгованість за розрахунками за авансами одержаними, з бюджетом та позабюджетними платежами, оплати праці, з учасниками, внутрішніми розрахунками, інші поточні зобов'язання
Довгострокові зобов'язання	Всі зобов'язання, які не є поточними: <ul style="list-style-type: none"> - довгострокові кредити банків - інші довгострокові фінансові зобов'язання - відстрочені податкові зобов'язання

Продовження таблиці 1.3

1	2
Забезпечення	Зобов'язання, з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу: <ul style="list-style-type: none"> - додаткове пенсійне забезпечення - виконання гарантійних зобов'язань - реструктуризація - виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів
Непередбачені зобов'язання	Зобов'язання, яке може виникнути внаслідок минулих подій, та існування якого буде підтверджено лише коли (не)відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю. Теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки мало ймовірно що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити
Доходи майбутніх періодів	Доходи, одержані підприємством у звітному періоді, але такі, що відносяться до наступних періодів

Поточні зобов'язання погашаються за рахунок поточних активів, до яких належать грошові кошти та інші ресурси, щодо яких можна вважати, що вони будуть перетворені на грошові кошти чи використані протягом року з дати складання бухгалтерського балансу або протягом нормального операційного циклу підприємства (із двох термінів обирають триваліший). Частина довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню в термін до 12-ти місяців з дати балансу, відображається у складі поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями [35].

За НП(С)БО 11 «Зобов'язання» в Балансі (ф. №1) всі поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена при погашенні такого зобов'язання [42].

Постачальники – це фізичні чи юридичні особи, які здійснюють постачання ТМЦ або надають послуги, виконують роботи [56].

Підрядники – це спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво [59].

1.2 Облік та оподаткування розрахунків з постачальниками підприємства

Для бухгалтерії суб'єкта господарювання дуже важлива оцінка боргових зобов'язань у балансі та інших формах бухгалтерської фінансової звітності. Порівняння даних про кредиторів з попередніми періодами дає можливість оцінити характер зміни кредиторської заборгованості в динаміці, платоспроможність підприємства та його фінансовий стан. В умовах пандемії підприємства дуже часто ведуть свою поточну діяльність за рахунок кредиторської заборгованості [31].

Основоположним фактором управління кредиторською заборгованістю є наявність ефективної структурованої та своєчасної інформації, що наведена на рисунку 1.1 [18].

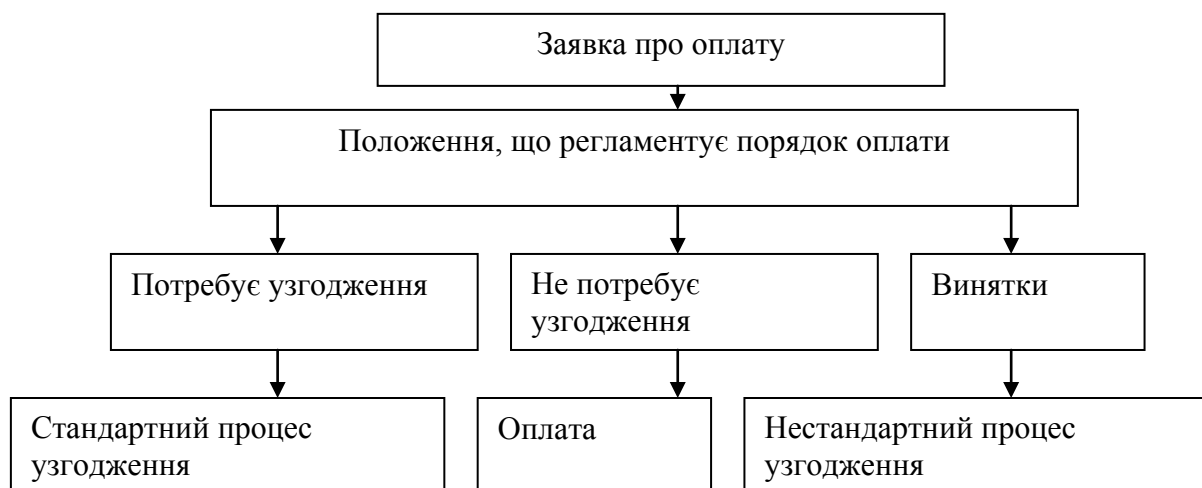

Рисунок 1.1 – Стандартна схема прийняття рішень про виконання зобов'язань перед кредиторами

Розрахунки з постачальниками є кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги за умов наступної оплати або іншого погашення зобов'язань. У випадку здійснення передоплати в бухгалтерському обліку виникає дебіторська заборгованість за авансами виданими [31].

З метою підвищення надійності поставок при виборі постачальника потрібно враховувати ряд умов, серед яких: цінова конкурентоспроможність; умови платежу; гарантійні строки; ремонт і після продажне обслуговування;

відповідність продукції постачальника стандартам якості; можливість закупок безпосередньо у виробників або оптовиків; географічне місце розташування; основні види діяльності та фінансовий стан; виробнича потужність та обсяги випуску продукції за останні роки. Якщо спеціалізоване стороннє підприємство виконує будівельно-монтажні роботи, то розрахунки з таким підприємством належать до розрахунків з підрядниками [59].

Розрахунки можуть здійснюватися також між учасниками промислово-фінансових груп. До складу промислово-фінансових груп можуть входити промислові й інші підприємства, наукові та проектні установи, інші установи й організації всіх форм власності. У складі промислово-фінансових груп визначається головне підприємство, яке має виключне право діяти від імені промислово-фінансових груп як учасника господарських відносин [30].

На рисунку 1.2 наведені основні завдання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками [19].

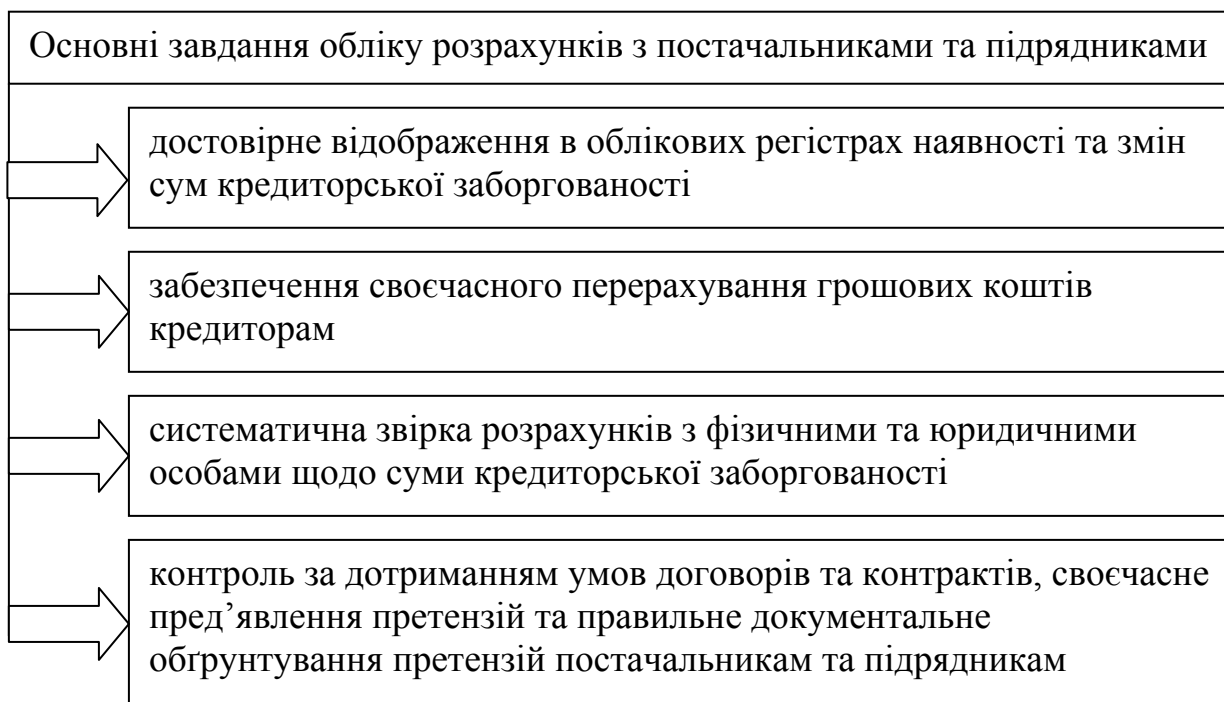

Рисунок 1.2 – Основні завдання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Етапи та загальний порядок ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, наведено на рис. 1.3 [37].

Рисунок 1.3 – Загальна схема обліку розрахунків з постачальниками

Договором (ч. 1 ст. 626 ЦКУ) є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Тобто по суті договір фіксує не факт здійснення господарської операції, а лише безпосередньо порядок дій сторін при її здійсненні. Укладення договору не викликає змін у структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства. Договір не є первинним документом. Якщо договір фактично фіксує вже здійснену операцію, то його можна класифікувати як первинний документ [15].

Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при попередній оплаті та при послідуєчій оплаті наведено на рисунку 1.4 та 1.5 [24].

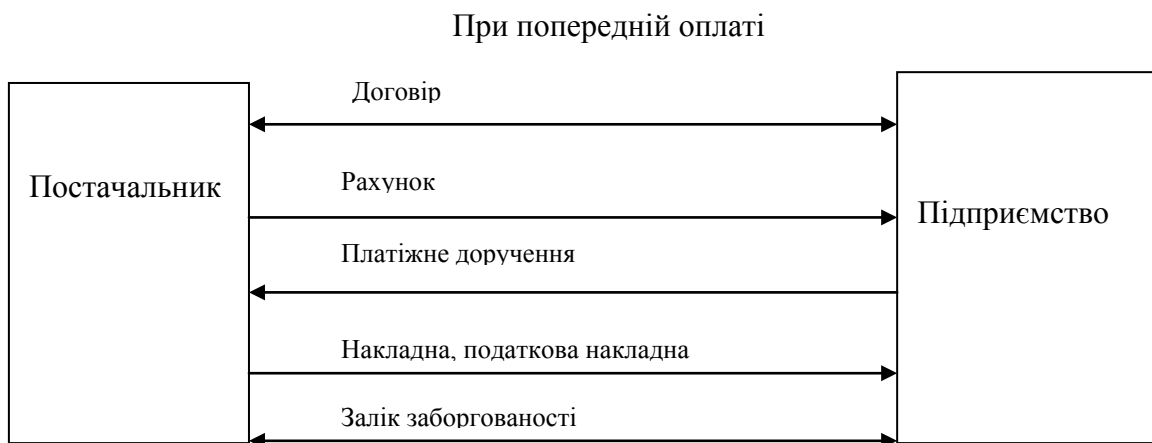

Рисунок 1.4 – Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при попередній оплаті

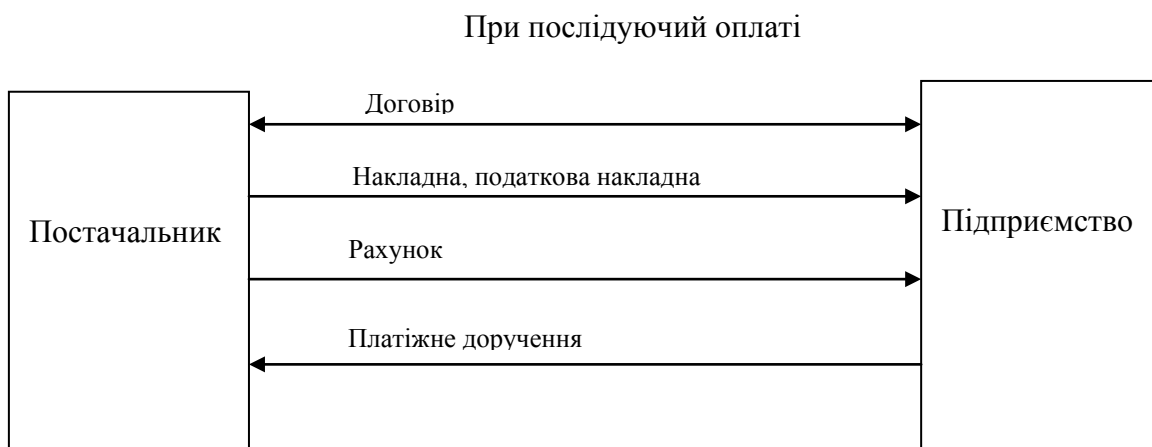

Рисунок 1.5 – Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при послідуєчій оплаті

Накладна є первинним документом. Причому підприємства можуть використовувати як офіційно затверджену форму накладної, так і самостійно розроблену [21].

Типова форма №М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», що використовується для обліку відпуску матеріальних цінностей покупцям (наказ Мінстату від 21.06.96 р. №193). У разі відпуску матеріальних цінностей стороннім організаціям накладна-вимога виписується на підставі договорів, нарядів та інших відповідних документів у двох примірниках, кожен з яких підписує головний бухгалтер або особа, на це уповноважена. Перший примірник передають складу як підставу для відпуску матеріалів, другий – їх отримувачу. В обліку постачальника накладна-вимога є підставою для відображення доходів від реалізації [35].

Підприємство має повне право розробити зручну для нього форму накладної з урахуванням специфіки його операцій, яка буде підставою для відпуску товарів покупцям. Форма повинна містити всі обов'язкові реквізити (п. 2.4 Положення №88 і ч. 2 ст. 9 Закону №996) [37].

Акт виконаних робіт (наданих послуг) – документ, якщо він складений з дотриманням вимог чинного законодавства і галузевих особливостей, відповідає критеріям первинного документа (викладеним у п. 2.1 Положення №88). У акті мають бути всі обов'язкові реквізити (наведені в ст. 9 Закону №996 і п. 2.4 Положення №88) [56].

Акт надання послуг – документ, якщо він складений з дотриманням вимог чинного законодавства, відповідає критеріям первинного документа наведено конкретний перелік наданих послуг, місця і дати їх надання, а також у чому виражено їх результат (викладеним у п. 2.1 Положення №88). У акті мають бути всі обов'язкові реквізити (наведені в ст. 9 Закону №996 і п. 2.4 Положення №88) [22].

Рахунок-фактура (інвойс) – вважатися первинним документом, повинен містити всі обов'язкові реквізити (згідно з ст. 9 Закону №996 і п. 2.4

Положення №88). Первинним документом рахунок-фактура (інвойс) стане лише після його оплати [42].

Товарно-транспортна накладна (далі – ТТН) – це єдиний для всіх учасників транспортного процесу юридичний документ, що призначений для списання товарно-матеріальних цінностей у вантажовідправника та оприбуткування їх у вантажоодержувача, для складського, оперативного та бухгалтерського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи (розд. 1 Правил №363). Наявність ТТН є обов'язковою при автомобільних перевезеннях (ст. 48 Закону про автотранспорт). ТТН включено до переліку документів, необхідних для здійснення перевезень вантажів автомобільним транспортом у внутрішньому сполученні, тільки у разі, коли водій юридичної особи або фізичної особи-підприємця здійснює вантажні перевезення на договірних умовах (п. 1 Переліку №207) [21].

Головна умова застосування «довільної» ТТН – вона повинна містити набір таких обов'язкових реквізитів:

- назву документа («Товарно-транспортна накладна»);
- дату і місце його складання;
- найменування (П. І. Б.) перевізника та/або експедитора, замовника, вантажовідправника, вантажоодержувача;
- найменування та кількість вантажу;
- основні характеристики та ознаки, які надають можливості однозначно ідентифікувати вантаж;
- марку, модель, тип, реєстраційний номер автомобіля, причепа/напівпричепа;
- пункти навантаження та розвантаження із зазначенням повної адреси;
- посади, прізвища та підписи відповідальних осіб вантажовідправника, вантажоодержувача, водія та/або експедитора [16].

Самостійно розроблену форму ТТН потрібно затвердити наказом керівника або іншим розпорядчим документом по підприємству [45].

Подорожній лист як первинний документ застосовується для бухгалтерського обліку господарських операцій, пов'язаних з перевезенням вантажів. Цей документ підтверджує витрати, пов'язані зі здійсненням перевезень, зокрема витрати на паливно-мастильні матеріали [59].

Податкова накладна – це основний документ, який підтверджує сплату покупцем суми ПДВ продавцеві та надає право покупцю включити таку суму до податкового кредиту. Податкову накладну можна віднести до категорії первинних документів. Податкову накладну складають на дату виникнення податкових зобов'язань постачальника (продавця). Причому обов'язково в електронній формі з дотриманням умови про реєстрацію в порядку, передбаченому законодавством, електронного підпису уповноваженої платником податків особи. Всі без винятку податкові накладні обов'язково мають бути зареєстровані в Єдиному реєстрі податкових накладних [27].

Фіскальний касовий чек (чек РРО) – є розрахунковим документом (Закон про РРО). У разі відсутності хоча б одного з обов'язкових реквізитів документ не вважатиметься розрахунковим (п. 3 розд. I Положення №13) [21].

Окремий чек не є підставою для відображення господарської операції з отримання грошових коштів у бухгалтерському обліку продавця. При здійсненні операцій із готівкою первинний документ може складатися не рідше одного разу на день на підставі даних РРО. Прибутковий касовий ордер буде первинним документом для відображення отриманих грошових коштів в обліку [42].

Підприємство, яке купує товари (роботи, послуги) за готівку. Для оприбуткування товарів або відображення витрат одного фіскального чека також недостатньо. Необхідно, щоб підзвітна особа склала Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, і поставила на ньому свій підпис. Після затвердження Звіту керівником підприємства бухгалтер зможе відобразити операції з придбання товарів (робіт, послуг) в обліку [52].

Калькуляція – це представлений у табличній формі бухгалтерський розрахунок витрат у грошовому вираженні на виробництво одиниці виробу або партії виробів, а також на виконання робіт і послуг (п. 597 Методрекомедацій №373). По своїй суті є калькуляція є розрахунком, основою для визначення середніх витрат виробництва і встановлення собівартості продукції. Вона не відповідає ознакам первинного документа [9].

Платіжним дорученням є розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунка зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача [21].

Випискою банку є первинний документ (п.п. 336 п. 4.2 Переліку №578, п. 59 Положення №75). Банки обов'язково повинні складати на паперових та/або електронних носіях певні реєстри, серед яких значаться і виписки з особових рахунків. Такі виписки є підтвердженням виконаних за день операцій і призначені для видачі або направлення клієнту. Порядок, періодичність друкування та форма надання виписок (у паперовій або електронній формі) встановлюються договором банківського рахунка, який укладають між собою банк і клієнт при відкритті рахунка (п. 62 Положення №75). На роздрукованій виписці відбиток штампа банку і підпис співробітника банку (операціоніста) [24].

Бухгалтерська довідка є первинним документом. На підставі цього документа зазвичай здійснюють коригувальні записи в облікових реєстрах у зв'язку з виправленням допущених помилок (п. 4.3 Положення №88). Форма бухгалтерської довідки затверджена наказом №356. На практиці підприємства доволі часто використовують бухгалтерську довідку самостійно розробленої (тобто довільної) форми, але щоб бухгалтерська довідка набула ознак первинки, вона повинна містити всі обов'язкові реквізити (встановлені ч. 2 ст. 9 Закону №996 і п. 2.4 Положення №88). Бухгалтерську довідку підписує працівник, який її склав, і (після перевірки)

головний бухгалтер [13].

Бухгалтерську довідку застосовують не лише для здійснення коригувальних записів. Вона також може бути використана в тих випадках, коли потрібно підтвердити суми, які були отримані розрахунковим шляхом. Для документування наступних операцій можна використовувати бухгалтерську довідку:

- нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів – сам розрахунок амортизації в цій ситуації можна зробити у відповідній відомості, яку потім додати як підставу до бухгалтерської довідки;

- нарахування відсотків за кредитно-депозитними операціями – у цьому випадку в бухгалтерській довідці зазначаємо реквізити відповідного договору, строк його дії, суму кредиту/вкладу, процентну ставку, період, за який нараховуються відсотки;

- розрахунок сум доходів і витрат майбутніх періодів, що підлягають включенню до складу доходів і витрат поточного звітного періоду;

- нарахування сум податків та зборів – підставою тут будуть податкові декларації (розрахунки) з податків/зборів, що сплачуються підприємством;

- розрахунок пені та штрафів за порушення господарських договорів, а також невиконання норм чинного законодавства;

- визнання курсових різниць – до бухгалтерської довідки можна додати складені відомості, де буде проведений сам розрахунок;

- розподіл транспортно-заготівельних витрат (згідно з відомістю з розрахунком, яка додається);

- розрахунок торгової націнки підприємствами роздрібною торгівлі (можливе складання розрахункової відомості);

- розрахунок суми резерву сумнівних боргів;

- нарахування сум забезпечень майбутніх витрат і платежів;

- розрахунок розподілу постійних загальновиробничих витрат (з доданням окремої відомості розподілу);

– розрахунок розподілу змінних і постійних розподілених загальновиборничих витрат на кожен об'єкт витрат (згідно з відомостями розподілу, що додаються);

– нарахування дивідендів засновникам (учасникам);

– коригування податкових зобов'язань і податкового кредиту при списанні заборгованості, щодо якої строк позовної давності минув [41].

Бухгалтерська довідка є лише результатом розрахунків, які мають ґрунтуватися на інших первинних документах, що підтверджують доходи і витрати підприємства (платіжні документи, накладні, вимоги, акти виконаних робіт тощо) [30].

Крім іншого, бухгалтерські довідки використовують для:

– відображення залику заборгованостей;

– віднесення сум чистого доходу і витрат діяльності на фінансовий результат (наприкінці звітного року або щомісячно);

– списання фінансового результату до складу нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) [49].

У місяці складання бухгалтерської довідки її дані записують до відповідного реєстру бухгалтерського обліку і до Головної книги (абзац четвертий п. 9 Методрекомедацій №356) [22].

«Самоакт» – оформлюється, якщо не отримали від контрагента первинного документа на товар/роботу/послугу, тоді можна оформити його самостійно. Адже відображення в обліку господарських операцій не залежить від періоду отримання первинних документів від постачальників. Таким внутрішнім первинним документом має бути акт [35].

Для того щоб оформити господарську операцію первинними документами свого підприємства (п. 2.6 Положення №88), це повинно відповідати наступним умовам:

1) така можливість має бути передбачена правилами документообігу підприємства;

2) відсутні первинні документи контрагента на момент завершення

складання облікових реєстрів за звітний період. Якщо первинні документи надходять на підприємство в наступному періоді, але до закриття звітного періоду і здачі бухгалтерської звітності, її проводять останнім днем звітного періоду. Своїм актом таку господарську операцію не документують і на наступні періоди її відображення не переносять;

3) «самоакт» має бути складений посадовою особою, відповідальною за приймання-відпуск товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг [19].

Якщо первинні документи складаються в електронній формі, підприємство зобов'язане виготовляти за свій рахунок їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних, судових, контролюючих та інших органів у межах їх повноважень, передбачених законами (ч. 6 ст. 9 Закону №996, п. 2.3 Положення №88). Копією документа на папері є візуальне подання електронного документа на папері, яке засвідчене в порядку, встановленому законодавством (ст. 7 Закону №851) [41].

Що стосується ведення підприємством бухгалтерського обліку на підставі електронних первинних документів, то воно повинне здійснюватися в порядку, аналогічному для документів на паперових носіях [59].

Основні вимоги до електронного документа (ст. 5 і 6 Закону №851):

– наявність обов'язкових реквізитів документа, склад та порядок розміщення яких визначається законодавством. Електронні первинні документи повинні містити ті ж обов'язкові реквізити, які встановлені для первинних документів на папері;

– можливість створення, передачі, збереження та перетворення електронного документа електронними засобами у візуальну форму. Під візуальною формою подання електронного документа розуміють відображення його даних електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною [35].

До обов'язкових реквізитів будь-якого первинного документа належить особистий підпис особи, яка бере участь у господарській операції (ч. 2 ст. 9

Закону №996 і п. 2.4 Положення №88) [56].

Для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис. Накладенням електронного підпису завершується створення електронного документа [35].

Електронний підпис є електронними даними, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис (ст. 1 Закону №2155) [48].

Оригіналом електронного документа може вважатися електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного (Закон №2155, ч. 1 ст. 7 Закону №851). До власноручного підпису прирівнюється кваліфікований електронний підпис (ч. 4 ст. 18 Закону №2155). Таким є вдосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа [13].

Електронний документ можна було визнати первинним, він повинен містити електронний підпис (кваліфікований електронний підпис). Без електронного підпису електронний документ не може бути підставою для його обліку. Він не матиме юридичної сили (ст. 1 Закону №851) [27].

Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи (ч. 8 ст. 9 Закону №996). Ця норма дійсна і для первинних документів, створених в електронному вигляді [49].

Якщо контрагент іноземний, то з'являються іноземні первинні документи. Документ, складений іноземною мовою, необхідно перекласти українською мовою [22].

У випадку, коли рахунок постачальника був акцептований і оплачений до надходження вантажу, а при прийманні ТМЦ було виявлено їх недостачу проти відфактурованої кількості, невідповідність цін і якісних показників,

обумовлених в угоді, арифметичні помилки, брак отриманих ТМЦ, то постачальнику виставляється претензія [46].

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться відповідно до Інструкції до Плану рахунків, що наведено у таблиці 1.4 [8].

Таблиця 1.4 – Рахунки для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Рахунок	Назва	Призначення в бухгалтерському обліку
Зобов'язання по розрахунках з постачальниками та підрядниками		
Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»		
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Ведеться основна маса розрахунків з постачальниками і підрядниками. Облік ведеться не тільки по розрахунках з придбання товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), але й придбання робіт, послуг, основних засобів, інших необоротних активів. Зазвичай вони пов'язані з основною діяльністю підприємства. Тут же ведеться облік розрахунків з підрядниками.
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Аналогічний субрахунку 631, але використовується для обліку розрахунків з іноземними постачальниками і підрядниками, тобто нерезидентами. Залишок по ньому на дату балансу змінюється не тільки з причини розрахунків, але й з причини курсових різниць – уся сума заборгованості, яка має погашатися в іноземній валюті, перераховується за курсом НБУ за правилами НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».
68 «Розрахунки за іншими операціями»		
685	Розрахунки з іншими кредиторами	Даний рахунок зазвичай використовується підприємствами для: обліку придбання ТМЦ, робіт, послуг некомерційного характеру (наприклад, закупівля певних подарунків в рамках благодійної діяльності, послуг та ТМЦ для бази відпочинку, яку утримує підприємство тощо). Цей некомерційний варіант використання субрахунку передбачений і Інструкцією №291; обліку розрахунків з оренди (придбання послуг оренди); розрахунків по оплаті комунальних послуг, послуг зв'язку; розрахунків з постачальниками, яких існує необхідність відділити від основних поставок, які ведуться по субрахунку 631. В цілому даний рахунок є альтернативою субрахунку 631 і вони в багатьох випадках є взаємозамінні.
Дебіторська заборгованість постачальників і підрядників		
371	Розрахунки за виданими авансами	Ведеться облік заборгованості постачальника (підрядника) з отриманої попередньої оплати.

Використання субрахунків 631 і 685 детально не визначено, тому залежить від облікової політики та традицій, які склалися на певному підприємстві, що наведено у таблиці 1.5 [61].

Таблиця 1.5 – Фрагмент з облікової політики щодо використання субрахунків 631 і 685

Субрахунки обліку розрахунків	Варіант 1 (як в Інструкції №291)	Варіанти	
		Варіант 2	Варіант 3
631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	облік розрахунків з усіма вітчизняними постачальниками, підрядниками, як по ТМЦ, так і по всіх роботах, послугах	облік розрахунків з постачань ТМЦ по виробництву; розрахунки з підрядниками по будівельних контрактах; придбання основних засобів та інших необоротних активів.	облік лише розрахунків за ТМЦ
685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	розрахунки лише по некомерційним операціям.	для обліку комунальних послуг, послуг зв'язку, Інтернет; для обліку оренди; облік постачання для цілей офісу.	облік розрахунків за роботами та послугами

Потрібно прописати в наказі про облікову політику використання субрахунків 631 і 685 [31].

Деякі підприємства на субрахунку 685 ведуть облік розрахунків за всіма роботами, послугами, а на субрахунку 631 – лише розрахунки за ТМЦ. Таких варіантів використання, як 2 і 3 з таблиці вище, Інструкція №291 не має. Крім того, субрахунок 685 входить до групи «Розрахунки за іншими операціями», тобто іншими, аніж розрахунки з постачальниками та підрядниками. Якщо ж дивитися на саму назву субрахунку 631, то передбачається, що він може використовуватися по розрахунках з усіма постачальниками, у т.ч. й робіт, послуг. Отже, якщо слідувати Інструкції №291, то тоді розрахунки за комунальні послуги та інші слід вести все ж таки на субрахунку 631. Субрахунок 631 досить універсальний і може використовуватися для розрахунків з усіма постачальниками, у т.ч. й робіт, послуг. Підприємства можуть комунальні чи інші послуги відносити на субрахунок 685. Якщо підприємство перебуває на загальній системі

оподаткування (податок на прибуток), то форма розрахунків може бути будь-яка (готівкова, безготівкова, бартер). Однак, якщо підприємство – платник єдиного податку (3 група), то розрахунки у негрошовій формі заборонені (п. 291.6 ПКУ). Тоді заборонено використовувати бартер, розрахунки векселями, електронними грошима. Тільки розрахунки готівкою або безготівкові розрахунки через банк (платіжна картка – це теж безготівкова форма розрахунку). Порушення загрожує сплатою податку за ставкою 15% з проведеної операції, а також втратою права перебування на спрощеній системі. Платники єдиного податку можуть розраховуватися тільки готівкою або у безготівковій формі. Однак винятком є 4 група єдиного податку (сільськогосподарська) – їм дозволено усі форми розрахунків. Розрахунки електронними грошима податківцями вважаються негрошовою формою розрахунків, так як на їх думку не відносяться до готівкової чи безготівкової форми розрахунків (лист ДФС від 20.12.2018 р. №5313/ІПК/26-15-13-06-09) [9].

Постачальники та підрядники на єдиному податку цілком можуть використовувати для отримання платежів вищезгадані банківські сервіси й це не будуть для них електронні гроші. Також, якщо у розрахунках потрібно використовувати РРО (касовий апарат), то пам'ятаємо, що платіж з банківської картки вважається розрахунковою операцією, яка може потребувати РРО на рівні з готівкою. Наприклад, це продаж технічно складних товарів, які потребують гарантійного обслуговування (незалежно від системи оподаткування постачальника). Проведення розрахунків може потребувати РРО (касового апарату). При розрахунках з постачальниками обидві сторони є платниками ПДВ у покупця виникає право на податковий кредит, тобто сума ПДВ у вартості придбаних товарів, робіт, послуг зменшує зобов'язання по цьому податку перед бюджетом. При цьому діють такі правила, які взаємодоповнюють один одного: податковий кредит можна визнати лише при реєстрації податкової накладної постачальником у ЄРПН (п. 198.6 ПКУ); право на податковий кредит виникає за правилом першої

події: на дату здійсненого авансу (попередньої оплати) або на дату отримання товарів, результатів робіт, послуг (п. 198.2 ПКУ). Виходить, що якщо було перераховано аванс, то за умови проходження реєстрації податкової накладної покупець отримує право на податковий кредит. Перерахований постачальнику аванс дає лише право на податковий кредит. Однак його можна визнати лише, коли постачальник зареєструє податкову накладну. При імпорті товарів відбувається сплата імпортного ПДВ. Щодо імпорту послуг, діють правила пп. 186.2, 186.3 ПКУ [27].

Розрахунки в іноземній валюті можливі лише у межах зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), тобто ситуації оплати товарів, робіт, послуг постачальнику-нерезиденту. На території України, тобто з постачальниками-резидентами такі розрахунки заборонені, так як не входять до переліку виключень у ст. 5 Закону «Про валюту і валютні операції». Розрахунки у межах України з постачальниками в іноземній валюті заборонені. При розрахунках з нерезидентом виникають курсові різниці. У разі передоплати оплати авансу нерезиденту виникає товарна заборгованість (нерезидент винен товар, роботу, послугу), тобто немонетарна стаття балансу. По ним за НП(С)БО 21 курсові різниці не рахуються. Щодо курсових різниць в межах операційної діяльності в обліку використовуються такі субрахунки: 714 «Дохід від операційної курсової різниці» – на дохід від зміни курсу гривні; 945 «Втрати від операційної курсової різниці» – на збиток від зміни курсу гривні. Для розрахунку курсових різниць використовується курс НБУ. Курсові різниці визначаються на дату операції або на дату балансу в залежності від облікової політики підприємства [50].

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Рахунок балансовий, розрахунковий, призначений для обліку поточних зобов'язань [55].

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки: 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»; 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»; 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» [15].

По кредиту рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, по дебету – її погашення, списання тощо. Всі ці операції відображаються на рахунку 63 незалежно від того, коли здійснювався акцепт виставленого рахунку-фактури. На субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» ведеться облік розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками, на субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» – з іноземними постачальниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги [42].

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату [56].

Облік операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками відображено у табл. 1.6 [17].

Таблиця 1.6 – Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками

№	Господарська операція	Дт	Кт
1	2	3	4
	Перша подія – отримання товару		
1	Отримано товар від постачальника	281	631
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної постачальником	6442	631
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної постачальником у ЄРПН	6411	6442
4	Оплата товару постачальнику	631	311
	Перша подія – сплата авансу постачальнику		
1	Перерахування попередньої оплати за товар постачальнику	371	311
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної постачальником	6442	6441
3	Нарахований податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної постачальником у ЄРПН	6411	6442
4	Отримано товар від постачальника	281	631
5	Відображено розрахунки з постачальником у частині ПДВ	6441	631

Продовження таблиці 1.6

1	2	3	4
6	Взаємозалік заборгованостей з постачальником	631	371
	Оплата послуг оренди на місяць		
1	Сплачений аванс за оренду постачальнику даної послуги	371	311
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної орендодавцем	6442	6441
3	Нарахований податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної орендодавцем	6411	6442
4	Відображена вартість послуги оренди після підписання акта приймання-передачі послуги	92	685
5	Відображено розрахунки з орендодавцем у частині ПДВ	6441	685
6	Взаємозалік заборгованостей з орендодавцем	685	371
	Облік розрахунків з підрядником		
1	Підрядник здійснив ремонтні роботи, підписано акт виконаних робіт	23	631
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної підрядником	6442	631
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної підрядником у ЄРПН	6411	6442
4	Оплата виконаних робіт підряднику	631	311

Субрахунок 6442 часто використовують для обліку податкового кредиту, коли право на нього виникло, а податкової накладної ще немає, а субрахунок 6441 використовують для обліку податкового кредиту при сплачених авансах [31].

Оподаткування розрахунків з постачальниками відбувається відповідно до Податкового кодексу України за допомогою податку на додану вартість (ПДВ) [50].

Згідно з п. 188.1 ПКУ базою оподаткування ПДВ є операції з постачання товарів/послуг. При визнанні отриманого авансу безнадійною кредиторською заборгованістю факт постачання товарів/послуг (пп. 14.1.185 та 14.1.191 ПКУ) зникає. Податкові зобов'язання з ПДВ, які були визнані в момент отримання авансу, на дату визнання заборгованості безнадійною повинні бути відкориговані [31].

Відносно оподаткування податком на прибуток при операціях з постачальниками. Оскільки списана безнадійна заборгованість за отриманими авансами в бухгалтерському обліку потрапляє до складу доходів, тобто впливає на фінансовий результат, то й у податковому обліку списання безнадійної кредиторської заборгованості автоматично знайде своє

відображення у фінансовому результаті. Коригування фінансового результату для таких обставин розділом III ПКУ не передбачено [56]. Відображення розрахунків з постачальниками на рахунках обліку наведено у табл. 1.7 [20].

Таблиця 1.7 – Облік розрахунків з постачальниками

№	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
	1 подія – надходження матеріалів;		
1	Оприбутковано матеріали від постачальника	201	631
2	Відображено суму ПДВ	641	631
3	Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали	631	311
	1 подія – оплата постачальникам;		
1	Перераховано аванс постачальникам за матеріали	371	311
2	Відображено суму ПДВ	641	644
3	Оприбутковано матеріали від постачальника	201	631
4	Відображено суму ПДВ	644	631
5	Залік заборгованості	631	371

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітнього (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів – виходячи із звичайної ціни), за винятком: товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню; газу, який постачається для потреб населення [30].

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг. До складу договірної (контрактної) вартості не включаються суми неустойки (штрафів та/або пені), три проценти річних та інфляційні, що отримані платником

податку внаслідок невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань [16].

До бази оподаткування включаються вартість товарів/послуг, які постачаються (за виключенням суми компенсації на покриття різниці між фактичними витратами та регульованими цінами (тарифами) у вигляді виробничої дотації з бюджету та/або суми відшкодування орендодавцю – бюджетній установі витрат на утримання наданого в оренду нерухомого майна, на комунальні послуги та на енергоносії), та вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо отримувачем товарів/послуг, поставлених таким платником податку [61].

База оподаткування за необоротними активами визначається виходячи з балансової (залишкової) вартості, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів – виходячи із звичайної ціни), а за товарами/послугами – виходячи з вартості їх придбання [40].

Вартість тари, що згідно з умовами договору визначена як зворотна, до бази оподаткування не включається. У разі якщо у строк більше ніж 12 календарних місяців з моменту надходження зворотної тари вона не повертається відправнику, вартість такої тари включається до бази оподаткування отримувача [23].

У разі якщо платник податку провадить підприємницьку діяльність з постачання вживаних товарів (комісійну торгівлю), що прийняті за договором комісії в осіб, не зареєстрованих як платники податку, базою оподаткування є комісійна винагорода такого платника податку [15].

Матеріальні цінності вважаються такими, які перебувають в дорозі, якщо вони оплачені, але до кінця місяця не надійшли на підприємство. Такі матеріальні цінності бухгалтерія підприємства-покупця оприбутковує умовно з метою відображення їх в балансі підприємства у складі виробничих запасів – Д-т 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»; К-т 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [49].

У наступному місяці вартість вказаних матеріальних цінностей показується на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» сторнуючим записом з такою ж кореспонденцією [27].

Облік розрахунків з іноземними постачальниками має певні особливості, визначені НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». У випадку здійснення розрахунків за попередньою оплатою або бартером заборгованість не переоцінюється і курсові різниці не розраховуються. У випадку закінчення строку позовної давності (загальний – 3 роки) кредиторська заборгованість повинна бути віднесена до складу доходів шляхом зменшення зобов'язань [19].

Якісне нормування надходження товарів та розрахунків з постачальниками дає змогу підприємству: поліпшити своє фінансове становище за рахунок зменшення собівартості товарів та збільшення прибутку; збільшити обсяг реалізації товарних запасів за умов незмінності витрат на організації процесу реалізації; за рахунок зменшення цін на товари успішно конкурувати з іншими підприємствами на ринках збуту; зменшити нормативний обсяг обігових коштів, які необхідні підприємству для нормального функціонування; дотримуватися договірних умов та своєчасності розрахунків з постачальниками [49].

Розкриття інформації про дебіторську заборгованість в облікових регістрах та фінансовій звітності наведено у таблиці 1.8 [9].

Таблиця 1.8 – Розкриття інформації про кредиторську заборгованість в облікових регістрах та фінансовій звітності

№	Номер та назва рахунку	Регістр обліку	Форма №1 «Баланс»	
			назва	код рядка
1	62 «Короткострокові векселі видані»	Журнал 3, відомість 3.4	Інші поточні зобов'язання	1690
2	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	Журнал 3, відомість 3.3	Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615
3	68 «Розрахунки за іншими операціями»	Журнал 3, відомість 3.5	Інші поточні зобов'язання	1690

Економія на закупівлі, зменшення витрат транспортування, забезпечення надійності постачання і реалізації, попередження можливих коливань цін на матеріальні ресурси через систему буферних запасів, урахування сезонних коливань товарної програми або попиту, виконання графіка виробництва визначають ефективність економічної діяльності підприємства [22].

1.3 Контроль розрахунків з постачальниками підприємства

Ефективне управління кредиторською заборгованістю підприємства потребує проведення своєчасного контролю та аналізу її складу, структури, а також проведення порівняльного аналізу із дебіторською заборгованістю підприємства. З метою досягнення сталого розвитку підприємства необхідно застосовувати постійний моніторинг кредиторської заборгованості, сучасні методи оцінки, а також своєчасно виявляти існуючі проблеми формування та контролю кредиторської заборгованості на підприємстві. Також доцільно адаптувати документообіг до обраної інформаційної системи, розподіляти відповідальність за формування кредиторської заборгованості та створювати механізми мотивації і стимулювання її зниження [10].

Аналіз кредиторської заборгованості передбачає проведення обчислення та аналізу таких показників (табл. 1.9) [60].

Таблиця 1.9 – Показники, що характеризують кількісний та якісний стан кредиторської заборгованості підприємства

Назва показника	Алгоритм обчислення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Сума обороту для закупівлі сировини та матеріалів / середня кредиторська заборгованість
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	360 днів / коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
Коефіцієнт рентабельності кредиторської заборгованості	Прибуток / Сума кредиторської заборгованості
Коефіцієнт залежності підприємства від кредиторської заборгованості	Сума позикових засобів / Загальна сума активів підприємства

Особливо увагу, слід звертати на якість кредиторської заборгованості, яка характеризується показниками, що відображають своєчасність здійснення розрахунків за зобов'язаннями. Одним із основних і найпростішим може стати показник частки простроченої кредиторської заборгованості в загальному її обсязі [44].

Перевірку стану розрахунків рекомендується починати з аналізу матеріалів інвентаризації розрахунків. З огляду на, те що самі підприємства інвентаризацію розрахунків, як правило, проводять неякісно, цю роботу повинний організувати перевіряючий. Інвентаризація розрахунків з покупцями, постачальниками, підзвітними особами, робітниками та службовцями, депонентами й іншими дебіторами і кредиторами полягає у виявленні по відповідних документах залишків і ретельній перевірці обґрунтованості сум, що числяться на рахунках. Перевіряючий і члени інвентаризаційної комісії встановлюють терміни виникнення заборгованості по рахунках дебіторів і кредиторів, її реальність і осіб, винних у пропуску термінів задоволення позову [28].

Результати інвентаризації розрахунків оформляються актом. В акті варто перелічити найменування інвентаризованих рахунків і вказати суми неузгодженої дебіторської і кредиторської заборгованості, безнадійних боргів, кредиторської і дебіторської заборгованості, по якій минули терміни задоволення позову. По цих видах заборгованості до акта інвентаризації розрахунків повинна бути прикладена довідка, у якій приводяться найменування й адреси дебіторів і кредиторів, сума заборгованості з указівкою, за що, з якого часу і на підставі яких документів. По сумах дебіторської заборгованості, по яких минули терміни задоволення позову, у довідці вказуються особи, винні в пропуску цих термінів [17].

Аналіз наявних на підприємстві матеріалів, що перевіряється, інвентаризації розрахунків або проведення інвентаризації самим перевіряючим дасть можливість зосередити увагу на більш ретельній

перевірці розрахунків, по яких установлені розбіжності, непогодженості, неясності [38].

Розрахунки з постачальниками і покупцями зустрічаються в господарській діяльності підприємства найчастіше [47].

Перевірка розрахунків по рахунках 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками» і 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» повинна здійснюватися по двох основних напрямках:

- аналіз правильності оплати або одержання сум за прийняті або відвантажені матеріальні цінності;
- аналіз повноти оприбуткування і списання отриманих цінностей [57].

Вони здійснюються, як правило, безготівковим шляхом, з рахунків підприємства списуються за розпорядженням власника рахунків. Усі платежі з рахунків здійснюються в черговості, визначеної керівником підприємства, якщо інше не передбачено законодавством [34].

Форма розрахунків між платником і одержувачем засобів визначається договором або угодою. При цьому підприємства за спільною згодою можуть проводити заліки взаємної заборгованості, минаючи банки. У цьому випадку в банк надається доручення на не зараховану суму. Основними формами безготівкових розрахунків є акцептна, акредитивна, по платіжних дорученнях (перекладам), чеками, у порядку планових платежів, а також розрахунки, засновані на заліку взаємних вимог [18].

При перевірці розрахунків з постачальниками і підрядчиками необхідно з'ясувати документальну обґрунтованість зроблених операцій, переконатися в дійсності документів і правильності їхнього оформлення [12].

Перевірка розрахунків з постачальниками повинна проводитися по спеціально розробленій програмі, що складається за результатами попереднього ознайомлення перевіряючого з організацією внутрішнього контролю й обліку розрахункових операцій на підприємстві. Розроблена програма допоможе послідовно виконувати необхідні процедури контролю, зібрати й узагальнити якісні докази [51].

Якщо перевіряючий установив факти оприбуткування цінностей і проведення по обліку отриманих послуг без підтвердження документами, а також у випадках виправлень у документах, наявності невпевненостей і виникнення інших сумнівів необхідно провести зустрічну перевірку. Перевіряючий повинний ретельно вивчити рахунків з постачальниками і підрядчиками і розрахунків з постачальниками по невідфактурованими постачаннями як по документах, так і по кореспондуючих рахунках. При цьому потрібно уточнити, чи не значаться в складі невідфактурованими постачаннями суми, оплата яких відображена на рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами», або суми за матеріали і товари, фактично оплачені й отримані, але числяться в дорозі. На суми, що залишилися на рахунках постачальників по невідфактурованими постачаннями, після перевірки цього рахунка повинні бути викликані від постачальників рахунка-фактури. Постачальники зобов'язані пред'явити покупцям рахунка-фактури або повідомити причини непред'явлення. Якщо в постачальника не значиться заборгованість, він також зобов'язаний довести до відома покупця [37].

Облік розрахунків по претензіях здійснюється на рахунку 374 «Розрахунки за претензіями». На цьому рахунку враховують розрахунки по претензіях, пред'явлених постачальникам, підрядчикам, транспортним і іншим організаціям, а також по пред'явленим їм і визнаним (або присудженим) штрафам, пеням і неустойкам [58].

Пред'явлені претензії відображають по дебету рахунка 374 і кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками», рахунків виробничих запасів і інших рахунків у залежності від об'єкта пред'явлення претензії. На суму платежів, що надійшли, або матеріальних цінностей по вдоволених претензіях дебетують грошові або матеріальні рахунки і кредитують рахунок 374 «Розрахунки за претензіями» [34].

При перевірці розрахунків по претензіях варто упевнитися в реальності цих розрахунків (на підставі акта інвентаризації), у правильності їхнього відображення на рахунках бухгалтерського обліку й у системі бухгалтерської

звітності, реального обліку на рахунках аналітичного обліку – по кожнім дебіторі і по окремих претензіях [25].

У розгляді справ по зазначених позовах не можуть брати участь судді, що приймали коли-небудь, раніше рішення про доручення перевірки даному перевіряючому [14].

У ході контролю розрахунків з постачальниками повинні бути вирішені наступні задачі (рис. 1.6) [29].

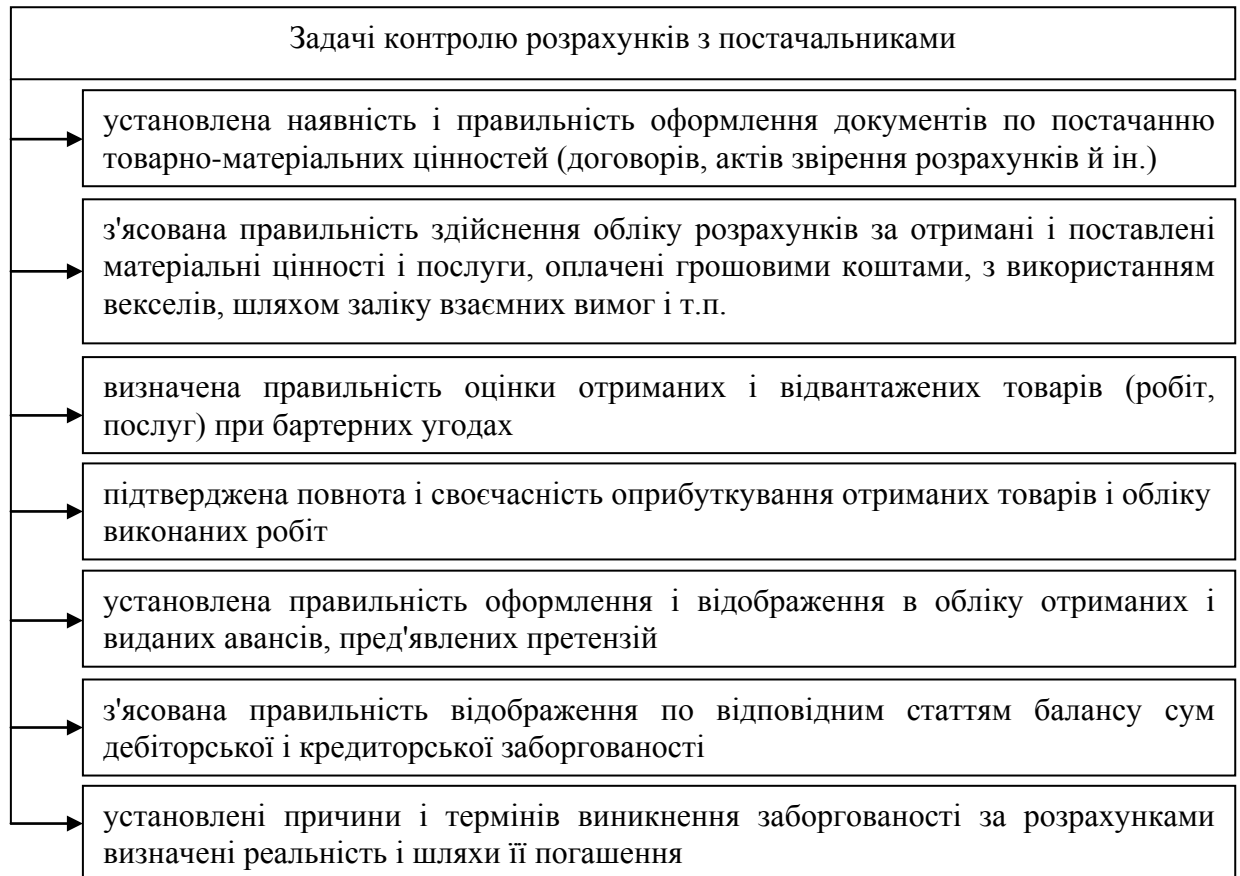

Рисунок 1.6 – Задачі контролю розрахунків з постачальниками

Джерелами інформації для перевірки зазначених розрахунків з постачальниками є договори постачання продукції (робіт, послуг), акти звірення розрахунків, протоколи про залік взаємних вимог, акти інвентаризації розрахунків, векселя, копії платіжних документів, книга покупок, книга продажу, облікові регістри (відомості, журнали-ордера), Головна книга, звітність і т.п. [44].

У залежності від обсягу операцій і результатів попереднього тестування системи внутрішнього контролю розрахунків можуть

застосовуватися методи як суцільного, так і вибіркового контролю. В останньому випадку формуються вибірки окремо по постачальникам, у які включають відповідні операції за місяць, за кожний квартал або період, що перевіряється [28].

В обов'язковому порядку перевіряється правильність кореспонденції рахунків по кожному виду розрахунків з постачальниками, організація аналітичного обліку по них, обґрунтованість нарахування (чи відшкодування) ПДВ по цих операціях. При необхідності проводиться звірення окремих, сумнівних на думку перевіряючого, операцій по розрахункам з постачальниками [43].

Виявлені помилки та відхилення повинні фіксуватися в відповідних документах (рис. 1.7) [54].

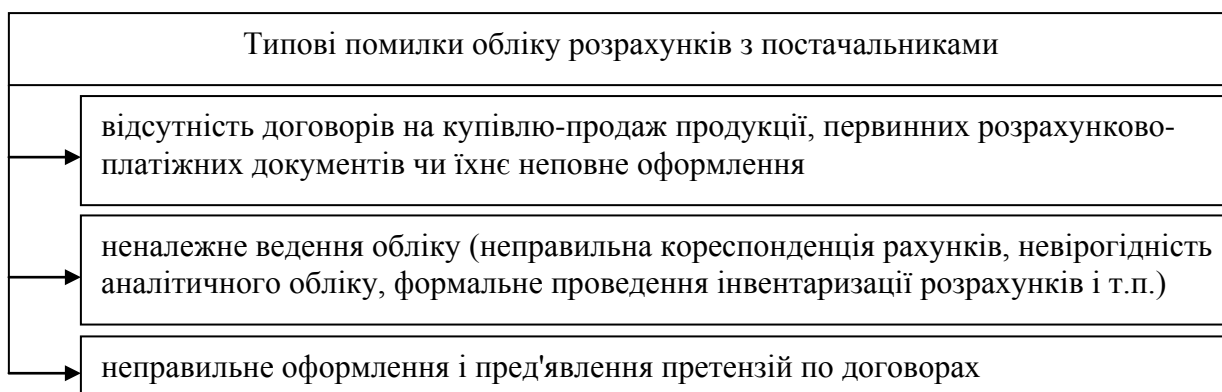

Рисунок 1.7 – Типові помилки обліку розрахунків з постачальниками

Отже, бухгалтерський облік кредиторської заборгованостей в Україні регулюється такими законодавчими актами, як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, НП(С)БО 11 «Зобов'язання», Податковий кодекс України. Зобов'язанням є заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Розрахунки з постачальниками відносяться до поточних зобов'язань, які підлягають погашенню в термін до 12-ти місяців з дати балансу. Постачальниками є фізичні чи юридичні особи, які здійснюють постачання ТМЦ або надають послуги, виконують роботи.

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Рахунок балансовий, розрахунковий, призначений для обліку поточних зобов'язань.

Перевірка розрахунків по рахунках 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» і 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» повинна здійснюватися по двох основних напрямках: аналіз правильності оплати або одержання сум за прийняті або відвантажені матеріальні цінності; аналіз повноти оприбуткування і списання отриманих цінностей.

2 ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ МІСТОСТРОЙ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Підприємство ТОВ «Будівельна компанія містострой» створене в 1989 році. Головне призначення функціонування будь-якої фірми визначається її місією. Місія фірми відтворює ті різновиди бізнесу, на які орієнтується фірма з урахуванням ринкових потреб, кола споживачів, особливостей продукції та наявності конкурентних переваг. Головна місія підприємства ТОВ «Будівельна компанія містострой» – задовольнити потреби України в доступній по ціні та якісній продукції.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, круглу печатку, товарний знак, штампи, бланки документів та інші реквізити. ТОВ «Будівельна компанія містострой» розташована за адресою Україна, 69019, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вулиця незалежної України, будинок 41, офіс 408.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» має право:

- бути учасником спільних підприємств акціонерних та інших товариств, концернів, консорціумів, асоціацій, добровільних об'єднань;
- укладати угоди з юридичними та фізичними особами;
- наймати працівників на умовах контрактів і угод відповідно до законодавства України;
- купувати, брати і здавати в оренду, суборенду і безкоштовне користування землю, будівлі, споруди, транспортні засоби і інше майно; в тому числі майнові і земельні паї у селян, та інших осіб;
- самостійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність;
- користуватись іншими правами юридичної особи;
- відповідати за своїми зобов'язаннями як в грошовому так і в

матеріальному виразі майном господарства;

– вносити до статуту зміни та доповнення.

Основними напрямками діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой» є:

41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель.

Інші види діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой» є:

– оптовий та роздрібний продаж непродовольчих товарів;

– виробництво непродовольчих товарів;

– надання послуг організаціям народного господарства та окремим особам: транспортних, по роботі механізмів та будівельних машин, виконання окремих видів будівельно-монтажних робіт та ремонту;

– комерційна, торгово-посередницька діяльність;

– виконання державного замовлення, виробництво будівельних матеріалів, столярних виробів, пиломатеріалів, металоконструкцій, виготовлення залізобетонних та бетонних виробів;

– проведення експертиз і консультацій по профілю основної діяльності; виготовлення продукції виробничо-технічного призначення; виробництво та ремонт товарів широкого вжитку;

– інші види діяльності.

Майно ТОВ «Будівельна компанія містострой» та обігові кошти, а також матеріальні цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі і належить ТОВ «Будівельна компанія містострой» на правах приватної власності, або знаходиться у володінні і користуванні становлять його основний фонд.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» володіє, користується, розпоряджається майном на розсуд керівництва ТОВ «Будівельна компанія містострой», вчиняючи щодо нього будь-які дії, які не суперечать чинному законодавству та статуту. Його статутний капітал складає 20 000 грн.

Для здійснення статутної діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой» володіє земельною ділянкою, права і обов'язки щодо якої

регулюються чинним законодавством України та укладеними договорами чи угодами з органами влади, фізичними та юридичними особами.

Джерела формування майна ТОВ «Будівельна компанія містострой»:

- доходи, отримані від підприємницької діяльності;
- кредити банків;
- кредити фізичних та юридичних осіб;
- доходи від цінних паперів;
- надходження майна та інших цінностей на благодійницькій та іншій основі;
- інші надходження не заборонені законом, в тому числі даровані фізичними та юридичними особами.

Загальну структуру ТОВ «Будівельна компанія містострой» представлено на схемі (рисунок 2.1)

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Організаційна структура ТОВ «Будівельна компанія містострой» створює сукупність усіх виробничих, невиробничих та управлінських підрозділів підприємства.

Власність ТОВ «Будівельна компанія містострой» недоторкана і знаходиться під захистом держави, рахується на рівні з державною і кооперативною власністю. Підприємство засноване на не визначений термін.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» створено з метою розширення випуску і збільшення реалізації продукції, робіт і послуг, отримання прибутку від своєї діяльності. Підприємство має право займатися будь-якою іншою діяльністю, яка вважатиметься припустимою, що впливає з предмету його діяльності.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» очолює директор – Мелентеева Анна Сергіївна, який самостійно вирішує всі питання діяльності підприємства. Директор діє від імені підприємства, представляє його інтереси на всіх підприємствах, установах, розпоряджається майном підприємства, укладає договори, видає доручення, відкриває в банках рахунки і т.д.

Згідно Статуту ТОВ «Будівельна компанія містострой», його органами управління є:

- збори учасників – вищий орган Товариства;
- дирекція – виконавчий орган Товариства.

Однак члени дирекції призначені не були, тому відповідно до Статуту Товариства, всі функції виконавчого органу здійснює генеральний директор одноособово.

Збори учасників складаються з учасників ТОВ «Будівельна компанія містострой» або призначених ними представників. До виключної компетенції зборів учасників належить:

- визначення основних напрямів діяльності Товариства і затвердження його планів та звітів про їх виконання;
- затвердження річних результатів діяльності Товариства та

бухгалтерських балансів, затвердження звітів та висновків контрольних органів Товариства;

– затвердження порядку розподілу чистого прибутку та покриття збитків Товариства;

– внесення змін та доповнень до Статуту;

– прийняття рішень про зміну розміру статутного капіталу та перерозподіл часток учасників;

– обрання та відкликання голови зборів (голови Товариства);

– обрання та відкликання виконавчого органу Товариства, визначення умов трудових договорів (контрактів) з його членами;

– визначення форм контролю за діяльністю виконавчого органу, створення та визначення повноважень відповідних контрольних органів;

– винесення рішення про притягнення до майнової відповідальності посадових осіб виконавчого органу Товариства;

– визначення розміру, порядку, форми та строків внесення додаткових вкладів учасниками;

– прийняття рішення про придбання Товариством частки учасника (її частини) у статутному капіталі Товариства;

– виключення учасників з Товариства та прийняття до Товариства нових учасників;

– прийняття рішень про створення підприємств, філій, представництв Товариства, затвердження їх Статутів (Положень), призначення їх керівників;

– прийняття рішення про припинення діяльності Товариства, призначення ліквідаційної комісії та затвердження ліквідаційного балансу.

До компетенції зборів учасників крім перелічених вище повноважень, також належить: розгляд, погодження та затвердження умов трудових договорів (контрактів) з членами виконавчого органу Товариства, організаційної структури Товариства, граничної чисельності працівників та граничного фонду оплати їх праці; затвердження, за поданням виконавчого органу, рішень про здійснення Товариством капіталовкладень та інвестицій,

якщо їх загальна вартість в межах календарного року перевищує розмір 1 000 000 (один мільйон) гривень та інше.

Директор ТОВ «Будівельна компанія містострой» виконує наступні обов'язки:

- здійснює керівництво поточною діяльністю Товариства, виконання планів виробництва продукції (робіт, послуг) за затвердженою номенклатурою;

- забезпечує реалізацію інвестиційної, технічної, фінансової, маркетингової та цінової політики Товариства;

- вносить на розгляд зборів учасників пропозиції щодо створення, реорганізації та ліквідації підприємств, філій та представництв Товариства;

- вирішує питання керівництва роботою структурних підрозділів, філій, представництв і підприємств, створених Товариством, забезпечує виконання покладених на них завдань;

- контролює діяльність посадових осіб структурних підрозділів, філій та представництв, підприємств, створених Товариством;

- забезпечує додержання структурними підрозділами, філіями, представництвами і підприємствами, створеними Товариством, законодавства України;

- приймає рішення про притягнення до майнової відповідальності керівників структурних підрозділів, філій, представництв та підприємств, створених Товариством;

- розглядає у попередньому порядку питання, що підлягають обговоренню на зборах учасників Товариства, готує відповідні матеріали і пропозиції, в тому числі обґрунтування порядку розподілу прибутку та засобів покриття збитків, пропозиції по внесенню змін до Статуту, локальних (внутрішніх) нормативних актів Товариства;

- затверджує локальні (внутрішні) нормативні акти Товариства, які регулюють управлінські, господарські, фінансові та кадрові відносини всередині Товариства;

– визначає умови колективного договору, який укладається між Товариством і уповноваженим на представництво інтересів трудового колективу органом;

– вирішує питання щодо порядку покриття простроченої кредиторської заборгованості, запобігання випадкам стягнення на майно (майнові права) Товариства у випадку виконавчого провадження;

– приймає рішення про притягнення до майнової відповідальності працівників Товариства;

– забезпечує своєчасне виконання фінансових та майнових зобов'язань Товариства, в тому числі зобов'язань по виплаті заробітної плати, податкам, обов'язковим платежам до бюджету;

– визначає перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність Товариства, затверджує порядок їх використання та охорони;

– вирішує інші питання діяльності Товариства, крім тих, які відповідно до Статуту входять до компетенції інших органів та посадових осіб Товариства. Функція виконавчого органу полягає у забезпеченні безперервної діяльності Товариства.

Оперативне керівництво діяльністю ТОВ «Будівельна компанія містострой» виконує директор. Основним завданням організації, є досягнення оперативних цілей відповідними підрозділами.

Бухгалтерія здійснює облік коштів ТОВ «Будівельна компанія містострой» і господарських операцій з матеріальними та грошовими ресурсами, встановлює результати фінансово-господарської діяльності підприємства, представляє статистичну звітність та ін. Організація і керівництво бухгалтерським обліком підприємства покладається на головного бухгалтера.

Основна мета політики розподілу ТОВ «Будівельна компанія містострой» – організація ефективного та найбільш прибуткового збуту виготовленої продукції та товарів, посередником яких є підприємство.

Головні завдання у розробці збутової політики ТОВ «Будівельна компанія містострой» – вибір каналів розподілу товарів, ухвалення рішення про стратегію збуту.

Ефективність політики розподілу багато в чому залежить від вибору ефективного каналу розподілу, саме тому ТОВ «Будівельна компанія містострой» приділяє багато уваги каналам збуту, постійно їх розширюючи. Але слід зазначити, що не всі канали збуту є однаково прибутковими та рентабельними.

Реалізація стратегії розподілу відбувається в рамках маркетингової стратегії, для кожного елемента якої відбувається постановка цілей. Цілі, перш за все, стосуються досягнення певного рівня нумеричної та зваженої дистрибуції (для підприємств, що використовують непрямі канали розподілу) або вихід на нові ринки.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» використовує як прямий канал розподілу, так і непрямий. При цьому застосовується неповне диференційоване охоплення ринку.

Цілі стратегії розподілу для ТОВ «Будівельна компанія містострой» полягають у збільшенні рівня присутності не лише на ринку міста але й області. Уточнення цілей необхідно здійснювати в рамках реалізації першого етапу механізму вдосконалення системи розподілу. Даний крок є важливим, оскільки конкретизація цілей та перевірка їх на відповідність до загальної маркетингової стратегії дозволяє чітко визначати напрямки вдосконалення.

Необхідність корегування системи розподілу зумовлена активністю конкурентів, зокрема ТОВ «Валенсія», на ринках міста, що стало причиною падіння частки ринку ТОВ «Будівельна компанія містострой». В зв'язку з цим було прийнято рішення про розширення мережі шляхом залучення незалежних торгових посередників, які займатимуться, власне, реалізацією будівельних матеріалів, непродовольчих товарів, представником яких є ТОВ «Будівельна компанія містострой».

Дані заходи потребують значної комунікаційної підтримки. В зв'язку з

цим необхідно розробити заходи з обґрунтуванням бюджету, який би підвищив ефективність механізму вдосконалення системи розподілу ТОВ «Будівельна компанія містострой». Слід зазначити, що ТОВ «Будівельна компанія містострой» не має філій в інших містах, але враховуючи, що продукція користується попитом керівництву слід обдумати створення філії у областях країни.

ТОВ «Будівельна компанія містострой» використовує такі непрямі канали збуту як спеціалізовані магазини, супермаркети, такі як Нова лінія, Епіцентр, також існує дилерська мережа, що представляє товари та продукцію підприємства.

До прямих каналів збуту відноситься продаж продукції та товару у офісі ТОВ «Будівельна компанія містострой». ТОВ «Будівельна компанія містострой» використовує змішані канали розподілу, тобто ті яким притаманні риси прямого та непрямого товароруку.

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» присутні різні рівні каналів розподілу. Так до нульового відносяться продажі товару кінцевим споживачам, адже в цій ланці не має посередників. До однорівневого каналу розподілу на ТОВ «Будівельна компанія містострой» відноситься продаж товару супермаркетам, адже саме супермаркет є посередником.

До дворівневого каналу розподілу на ТОВ «Будівельна компанія містострой» відноситься продаж товару дилерам. Саме дилерам надаються самі великі знижки, тому вони мають змогу перепродавати товар іншим оптовим покупцям. На ТОВ «Будівельна компанія містострой» незалежні посередники, вони переносять на себе право власності на товар і здійснюють функції товароруку.

В планах ТОВ «Будівельна компанія містострой» поступовий розвиток продажів продукції на експорт та розширення асортименту продукції, що виготовляється. Кількість постачальників за основними видами сировини та матеріалів, що займають більше 10% у загальному об'ємі постачання: три.

2.2 Облік та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» облік розрахунків з постачальниками веде згідно з Положенням бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання».

Керівник ТОВ «Будівельна компанія містострой» організацію обліку розрахунків з постачальниками поклав на бухгалтера-рахівника. Він здійснює контроль за дотриманням строків оплати рахунків постачальників, за своєчасністю розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування, працівниками з оплати праці, погашення позик та відсотків по них та з іншими кредиторами.

Особливу увагу приділяє безнадійної кредиторської заборгованості: при закінченні терміну позовної давності, виникнення форс-мажорних обставин.

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» організовано поточний контроль, що полягає у щоденному перегляді виписок банку, об'яв банку про рахунки постачальників та інших документів, що надійшли до оплати, а також записи у реєстри бухгалтерського обліку.

Договором (ч. 1 ст. 626 ЦКУ) є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Тобто по суті договір фіксує не факт здійснення господарської операції, а лише безпосередньо порядок дій сторін при її здійсненні. Укладення договору не викликає змін у структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства.

Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при попередній оплаті та при послідуєчій оплаті наведено на рисунку 2.2 та 2.3.

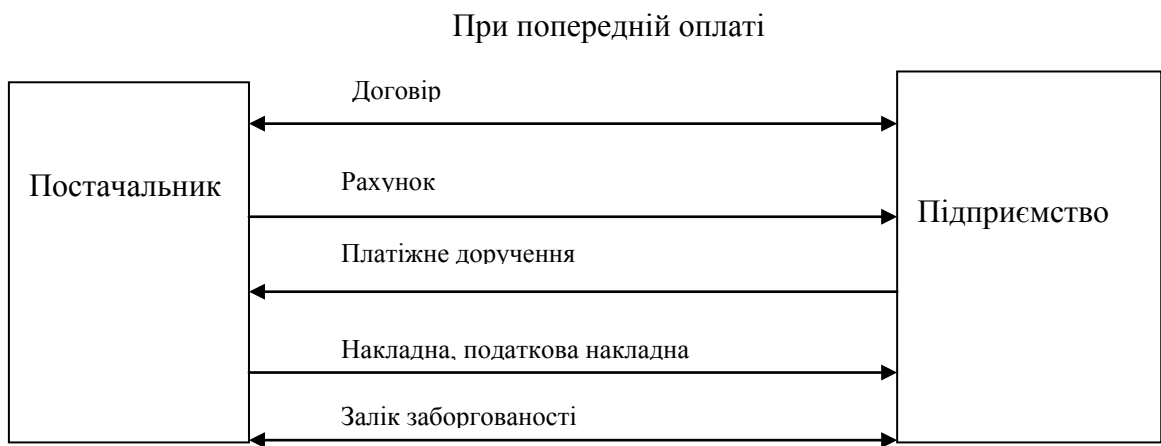

Рисунок 2.2 – Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при попередній оплаті

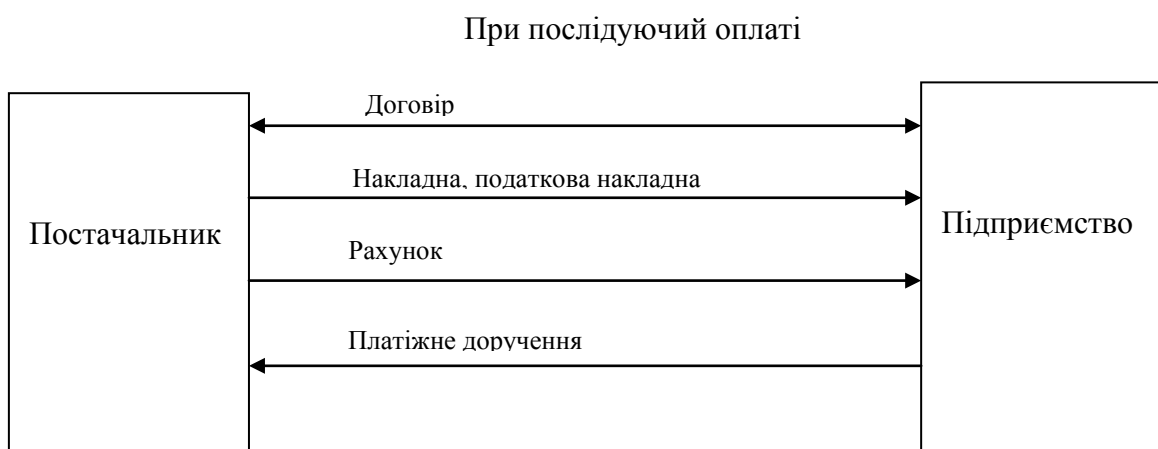

Рисунок 2.3 – Схема документування обліку розрахунків з постачальниками при послідуєчій оплаті

Накладна є первинним документом. Причому підприємства можуть використовувати як офіційно затверджену форму накладної, так і самостійно розроблену.

Типова форма № М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», що використовується для обліку відпуску матеріальних цінностей покупцям (наказ Мінстату від 21.06.96 р. № 193). У разі відпуску матеріальних цінностей стороннім організаціям накладна-вимога виписується на підставі договорів, нарядів та інших відповідних документів у двох примірниках, кожен з яких підписує головний бухгалтер або особа, на це уповноважена. Перший примірник передають складу як підставу для відпуску матеріалів, другий – їх отримувачу. В обліку

постачальника накладна-вимога є підставою для відображення доходів від реалізації.

Акт виконаних робіт (наданих послуг) – документ, якщо він складений з дотриманням вимог чинного законодавства і галузевих особливостей, відповідає критеріям первинного документа (викладеним у п. 2.1 Положення № 88). У акті мають бути всі обов'язкові реквізити (наведені в ст. 9 Закону № 996 і п. 2.4 Положення № 88).

Акт надання послуг – документ, якщо він складений з дотриманням вимог чинного законодавства, відповідає критеріям первинного документа наведено конкретний перелік наданих послуг, місця і дати їх надання, а також у чому виражено їх результат (викладеним у п. 2.1 Положення № 88). У акті мають бути всі обов'язкові реквізити (наведені в ст. 9 Закону № 996 і п. 2.4 Положення № 88).

Рахунок-фактура (інвойс) – вважатися первинним документом, повинен містити всі обов'язкові реквізити (згідно з ст. 9 Закону № 996 і п. 2.4 Положення № 88). Первинним документом рахунок-фактура (інвойс) стане лише після його оплати.

Товарно-транспортна накладна (далі – ТТН) – це єдиний для всіх учасників транспортного процесу юридичний документ, що призначений для списання товарно-матеріальних цінностей у вантажовідправника та оприбуткування їх у вантажоодержувача, для складського, оперативного та бухгалтерського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи (розд. 1 Правил № 363). Наявність ТТН є обов'язковою при автомобільних перевезеннях (ст. 48 Закону про автотранспорт). ТТН включено до переліку документів, необхідних для здійснення перевезень вантажів автомобільним транспортом у внутрішньому сполученні, тільки у разі, коли водій юрособи або фізособи-підприємця здійснює вантажні перевезення на договірних умовах (п. 1 Переліку № 207).

Податкова накладна – це основний документ, який підтверджує сплату покупцем суми ПДВ продавцеві та надає право покупцю включити таку суму

до податкового кредиту. Податкову накладну можна віднести до категорії первинних документів. Податкову накладну складають на дату виникнення податкових зобов'язань постачальника (продавця). Причому обов'язково в електронній формі з дотриманням умови про реєстрацію в порядку, передбаченому законодавством, електронного підпису уповноваженої платником податків особи. Всі без винятку податкові накладні обов'язково мають бути зареєстровані в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Основними контрагентами ТОВ «Будівельна компанія містострой» при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники і підрядники.

Схематично бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой» зображено на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4 – Схема бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначається в господарських договорах. Відповідальність за своєчасну підготовку необхідних матеріалів та оформлення договірних відносин, а також облік, реєстрацію, зберігання договорів рекомендується покладати на

службу, відповідальну за підготовку і оформлення договірних відносин відповідно до покладених на неї функцій (рис. 2.5).

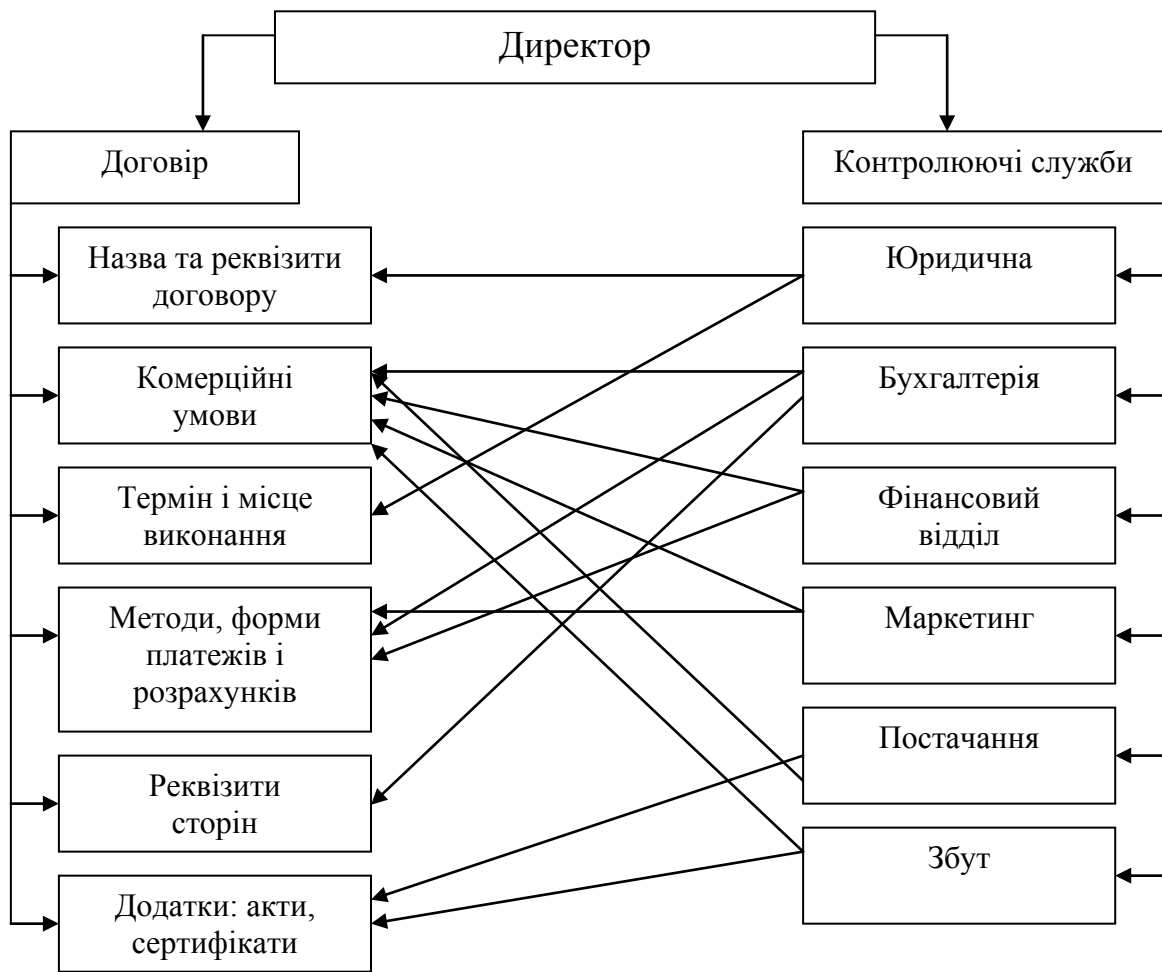

Рисунок 2.5 – Розподіл обов’язків між службами підприємства щодо укладання договорів з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Про реальність укладання договору поставки на ТОВ «Будівельна компанія містострой» свідчить наявність таких документів: журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1); акт про приймання матеріалів (М-7); акт про виявлені дефекти устаткування (М-17); накладні на відпуск ТМЦ; прибутковий ордер (М-4); товарно-транспортна накладна (1-ТН); податкова накладна; платіжні і розрахункові документи.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного рахунку на сплату.

На субрахунку 632 аналітичний облік ведеться в гривнях та в валюті, оформлені в договорі. Обліковий реєстр – журнал № 3.

Облікова політика ТОВ «Будівельна компанія містострой» є сукупністю принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Відповідність за організацію бухгалтерського обліку на ТОВ «Будівельна компанія містострой» та забезпечення фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій в первинних документах, реєстрах і звітності протягом встановленого терміну несе власник підприємства. Облікова політики ТОВ «Будівельна компанія містострой» висвітлена в Наказі про облікову політику.

Робочий план рахунків ТОВ «Будівельна компанія містострой» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Робочий план рахунків ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Номер назва субрахунку	Характеристика субрахунку
371 «Розрахунки з різними дебіторами»	Призначений для обліку авансів, наданих іншим підприємствам.
631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	Призначений для обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги
685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	Призначений для обліку операцій, які не передбачені для обліку на інших субрахунках рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями», а саме з різними організаціями за операціями некомерційного характеру

15.03.2020 р. оприбутковано матеріали від іноземного постачальника 1000\$ (курс 28,0 грн за 1 дол. США). 26.03.2020 р. Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали (курс 28,5 грн за 1 дол. США). Операції з обліку розрахунків з постачальниками у іноземній валюті наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Операції з обліку розрахунків з постачальниками у іноземній валюті

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Оприбутковані матеріали від постачальника	201	632	$\frac{1000\$}{28000}$
Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали	632	312	$\frac{1000\$}{28500}$
Дохід від операційної курсової різниці $1000 \times (28,5 - 28,0)$	632	714	$\frac{0\$}{500}$

1 подія – надходження матеріалів. 2 подія – оплата постачальникам. На підприємство надійшли матеріали від постачальника на суму 5000 грн. Відображено суму ПДВ (податковий кредит) згідно з податковою накладною, підприємство платник ПДВ. Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Операції з обліку оприбуткування матеріалів від постачальників

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
1 подія – надходження матеріалів 2 подія – оплата постачальникам			
Оприбутковано матеріали від постачальника	201	631	5000
Відображено суму ПДВ (податковий кредит) згідно з податковою накладною, підприємство платник ПДВ	641	631	1000
Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали	631	311	6000

1 подія – оплата постачальникам. 2 подія – надходження матеріалів. Перераховано аванс постачальникам за матеріали 1800 грн. Відображено суму ПДВ (податковий кредит) при сплаті авансу, підприємство платник ПДВ. Оприбутковано матеріали від постачальника. Відображено суму ПДВ (податковий кредит) при одержанні товарів згідно з отриманою податковою накладною, підприємство платник ПДВ. Здійснено залік заборгованості. (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Операції з обліку оприбуткування матеріалів від постачальників

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
1 подія – оплата постачальникам 2 подія – надходження матеріалів			
Перераховано аванс постачальникам за матеріали	371	311	1800
Відображено суму ПДВ (податковий кредит) при сплаті авансу, підприємство платник ПДВ	641	644	300
Оприбутковано матеріали від постачальника	201	631	1500
Відображено суму ПДВ (податковий кредит) при одержанні товарів згідно з отриманою податковою накладною, підприємство платник ПДВ	644	631	300
Залік заборгованості	631	371	1800

На 01.04.2020 р. курс 28 грн за 1 дол. США, 30.04.2020 р. 28,5 грн, за 1 дол. США. 01.04.2020 р. оприбутковані матеріали від постачальника 1000 \$. 30.04.2020 р. здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали (таблиця 2.3).

Таблиця 2.5 – Операції з обліку розрахунків з постачальниками у іноземній валюті

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Оприбутковані матеріали від постачальника	201	632	<u>1000 \$</u> 28000
Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали	632	312	<u>1000 \$</u> 28500
Дохід від операційної курсової різниці $1000 \times (28,5 - 28)$	632	714	<u>0 \$</u> 500

Підприємством отримано послуги з оренди 800 грн, електроенергії 400 грн, прибирання приміщень 300 грн. та віднесені на відповідні рахунки витрат. Нараховано ПДВ (податковий кредит), підприємство платник ПДВ. Перераховано грошові кошти за отримані раніше послуги (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Операції з обліку іншої кредиторської заборгованості

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Отримано послуги від сторонніх організацій та віднесені на відповідні рахунки витрат:			
оренда	91	685	800
електроенергія	92	685	400
прибирання приміщень	93	685	300
Нараховано ПДВ (податковий кредит), якщо підприємство платник ПДВ	64	685	300
Перераховано грошові кошти іншим кредиторам за раніше отримані роботи та послуги	685	311	1800

На 01.04.2020 р. курс 28 грн за 1 дол. США, 30.04.2020 р. 27,5 грн., за 1 дол. США. 01.04.2020 р. оприбутковані матеріали від постачальника 1000 \$. 30.04.2018 р. здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Операції з обліку розрахунків з постачальниками у іноземній валюті

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Оприбутковані матеріали від постачальника	201	632	<u>1200 \$</u> 33600
Здійснено оплату постачальникам за отримані матеріали	632	312	<u>1200 \$</u> 33000
Витрати від операційної курсової різниці $1200 \times (27,5-28)$	945	632	<u>0 \$</u> 600

Підприємство на капітальне будівництво основного засобу витратило: матеріали 4000 грн, паливо 600 грн, оплата праці 2000 грн, відрахування ЄСВ 22%, на відрядження 460 грн (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 – Облік капітального будівництва основного засобу

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Відображення витрат на капітальне будівництво:			
– куплених будівельних матеріалів	151	205	4 000
– оплати праці	151	661	2 000
– відрахування із заробітної плати (ЄСВ)	151	651	440
– компенсацій за відрядження	151	372	160
Введення основного засобу в експлуатацію	10	151	6 600

Бухгалтерська довідка є первинним документом. На підставі цього документа зазвичай здійснюють коригувальні записи в облікових регістрах у зв'язку з виправленням допущених помилок (п. 4.3 Положення № 88). Форма бухгалтерської довідки затверджена наказом № 356. Бухгалтерську довідку підписує працівник, який її склав, і (після перевірки) головний бухгалтер.

2.3 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Актив балансу містить інформацію про розміщення капіталу, що є в розпорядженні у підприємства, тобто про вкладення в майно та довгострокові фінансові інвестиції, матеріальні цінності, про залишки грошових коштів. Основним принципом групування статей активу балансу являється ступінь їх ліквідності (тобто швидкість перетворення у грошові кошти). Для аналізу структури статей балансу складається наступна таблиця 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналітичне групування та аналіз статей балансу ТОВ «Будівельна компанія Містострой» за 2018-2020 рр.

№ рядка	Статті	На кінець 2018 р.		На кінець 2019 р.		На кінець 2020 р.		Абсолютне відхилення 2020 р. до 2018 р., тис. грн.	Темп росту 2020 р. до 2018 р., %
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Актив									
1	Майно разом	5114,0	100%	5364,5	100%	5206,1	100%	92,1	101,8%
1.1	Необоротні активи	315,0	6,16%	218,6	4,07%	141,4	2,72%	-173,6	44,9%
1.2	Оборотні активи	4799,0	93,84%	5145,9	95,93%	5064,7	97,28%	265,7	105,5%
1.2.1	Запаси	1639,0	32,05%	2267,8	42,28%	3042,0	58,43%	1403,0	185,6%
1.2.2	Дебіторська заборгованість	2952,0	57,72%	2520,2	46,99%	1814,2	34,84%	-1137,8	61,5%
1.2.3	Грошові кошти та їх еквіваленти	208,0	4,07%	353,1	6,58%	203,9	3,92%	-4,1	98,0%
1.3	Витрати майбутніх періодів	-		4,8	0,08%	4,6	0,09%	4,6	0%

Зробивши аналітичне групування та аналіз статей балансу можна зробити наступні висновки:

1. Майно разом на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 р. по 2020 р. збільшилось на 92,1 тис. грн. або на 1,8%. Збільшення активів підприємства настало за рахунок збільшення оборотних активів.

2. Необоротні активи на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 р. по 2020 р. зменшилось на 173,6 тис. грн., що у відсотковому відношенні складає 55,1%. Керівництвом підприємства було прийнято рішення у кінці 2020 р. списати з балансу підприємства нематеріальні активи, які були придбані до 2010 р. включно. Також з балансу підприємства були списані основні засоби, у яких закінчився термін використання, згідно П(С)БО та ПКУ. Амортизація по цим основним засобам була нарахована та віднесена на витрати підприємства раніше.

3. Оборотні активи за період з 2018 р. по 2020 р. збільшилися на 5,5% або на 265,7 тис. грн. в абсолютному значенні.

Слід зазначити, що запаси на ТОВ «Будівельна компанія містострой» збільшилися на 85,6%, або на 1403,0 тис. грн. в абсолютному значенні. Це пов'язано з тим, що керівництвом підприємства було прийнято рішення про збільшення запасів у зв'язку з економічними положенням у державі, оскільки підприємство реалізує товари імпортного походження, а курс валюти у 2018 році різко почав зростати, на всі вільні кошти були придбані запчастини. Це допомогло підприємству скоротити ризик знецінення коштів, а також збільшити доходи підприємства. Але слід також зауважити, що дане рішення, спричинило збільшення податкового навантаження (збільшився податок на прибуток, податок на додану вартість)

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» за цей період часу значно зменшилась дебіторська заборгованість. Зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві відбулося за рахунок перегляду облікової політики на підприємстві, змін у договорі поставки товарів та послуг, а також більш ефективній роботі бухгалтерської служби.

В пасиві балансу відображаються фінансові джерела, за рахунок яких формуються активи, або капітал підприємства. Оцінка змін, що відбулися в структурі капіталу, може бути різною з позиції інвесторів і з позиції підприємства. Для банків та інших інвесторів ситуація більш надійна, якщо доля власного капіталу у клієнта більше 50%. Це значно зменшує фінансовий ризик. Підприємства, навпаки, зацікавлені, як правило, в залученні позикових коштів. Якщо позикові кошти одержані під менший процент, ніж рентабельність, є можливість розширити виробництво, збільшити доходність власного капіталу.

Власний капітал ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 року по 2020 рік збільшився майже в п'ять разів, або на 588,2 тис. грн. в абсолютному значенні. Власний капітал збільшився за рахунок нерозподіленого прибутку.

Позичковий капітал у 2020 році зменшився на 10% , або на 496,3 тис. грн., у порівнянні з 2018 роком. Основною причиною було погашення 100 тис грн. довгострокового кредиту, та зменшення на 11,3% кредиторської заборгованості.

Аналізуючи дані про фінансові результати ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період 2018-2020 рр. використаємо дані Ф2 «Звіт про фінансові результати» за період з 2018-2020 рр.

Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Будівельна компанія містострой» наведена у таблицях 2.10, 2.11.

Таблиця 2.10 – Аналіз фінансових результатів ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Но- мер ряд- ка	Показник	Період			Відхилення 2020 р. від 2018 р.	
		2018	2019	2020	у тис. грн.	у відсотках
1	2	3	4	5	6	7
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	4589,8	4468,8	4320,8	-269	94,14%

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7
2	Собівартість реалізованої продукції	3575,6	2759,9	2347,5	-1228,1	65,65%
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1 – р.2)	1014,2	1708,9	1973,3	959,1	194,57%
4	Адміністративні витрати	656,8	739,9	774,9	118,1	117,98%
5	Витрати на збут	401,3	437,3	379,0	-22,3	94,44%
6	Собівартість реалізованої продукції з урахуванням адміністративних витрат і витрат на збут (р.2 + р.4 + р.5)	4633,7	3937,1	3501,4	-1132,3	75,56
7	Прибуток від реалізації (р.1 – р.6)	-43,9	531,7	819,4	863,3	1966,51
8	Інші операційні доходи	35,6	260,5	64,4	28,8	180,90
9	Прибуток від операційної діяльності (р.7 + р.8)	-8,3	792,2	883,8	892,1	10748,19
10	Прибуток від участі в капіталі					
11	Інші фінансові доходи	40,5	39,0	3,4	-37,1	8,40
12	Прибуток від звичайної діяльності (р.9 + р.10 + р.11)	32,2	831,2	887,2	855	2755,28
13	Податок на прибуток	17,2	38,8	82,8	65,6	481,40
14	Чистий прибуток (р.12 – р.13)	15,0	792,4	805,0	790	5366,67
15	Грошовий потік (чистий прибуток + амортизація)	349,0	1182,2	1318,3	969,3	377,74

Аналіз фінансових результатів ТОВ «Будівельна компанія містострой» свідчить про наступне:

- валовий прибуток за період з 2018 р. по 2020 р. зріс на 94,57%, або на 959,1 тис грн. в абсолютному значенні, що пояснюється в першу чергу, скороченням собівартості реалізованої продукції на 34,35%, оскільки чистий дохід від реалізації продукції у порівнянні з 2018 роком скоротився тільки на 269 тис грн. або на 5,86%.

- прибуток від реалізації у 2020 році у порівнянні з 2018 роком збільшився на 863, 3 тис грн., або майже в 20 разів. Слід зауважити, що адміністративні витрати за досліджуваний період збільшилися на 17,98%, натомість витрати на збут зменшилися на 5,56%.

- Прибуток від операційної діяльності зріс майже в 107 разів (+ 892 тис. грн. в абсолютному значенні)

- Прибуток від звичайної діяльності збільшився на 855,0 тис. грн., або майже в 28 разів.

- Чистий прибуток за період з 2018 року по 2020 рік збільшився на 790,0 тис. грн.

Таблиця 2.11 – Структура прибутку від звичайної діяльності ТОВ «Будівельна компанія містострой» за 2020 р.

Но- мер ряд- ка	Показник	Розмір, тис. грн. за період		Частка, %, за період		Зміни у структурі, пунктів (гр.4– гр.3)
		звітний	поперед- ній	звітний	поперед- ній	
а	Б	1	2	3	4	5
1	Прибуток від операційної діяльності	883,8	792,2	99,62%	95,31%	-4,31%
2	Прибуток від участі в капіталі					
3	Інші фінансові доходи	3,4	39,0	0,38%	4,69%	4,31%
4	Прибуток від звичайної діяльності	887,2	831,2	100%	100%	-

Розглянувши структуру прибутку від звичайної діяльності, ми бачимо, що прибуток від операційної діяльності на ТОВ «Будівельна компанія містострой» знизилася, натомість інші фінансові доходи зросли.

Необхідність в аналізі ліквідності балансу виникає в умовах посилення фінансових обмежень та необхідності оцінки кредитоспроможності підприємства. Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких в грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань.

Ліквідність активів – величина, обернена ліквідності балансу за часом перетворення активів в грошові кошти. Чим менше необхідно часу, щоб даний актив набув грошову форму, тим вище його ліквідність.

Аналіз ліквідності балансу полягає в зіставленні коштів по активу, які згруповані за ступенем їх ліквідності та розташовані в порядку зменшення ліквідності, з зобов'язаннями у пасиві, які згруповані за строками їх погашення та розташованими у порядку збільшення строків.

В залежності від ступеня ліквідності активи підприємства поділяються на такі групи:

A_1 – найбільш ліквідні активи – грошові кошти підприємства та короткострокові фінансові вкладення;

A_2 – активи, що швидко реалізуються – дебіторська заборгованість та інші оборотні активи;

A_3 – активи, що повільно реалізуються – запаси, довгострокові фінансові вкладення, зменшені на суму, вкладену в статутні фонди інших підприємств;

A_4 – активи, що важко реалізуються – необоротні активи, за винятком статей, які включені у попередню групу, витрати майбутніх періодів.

Пасиви балансу групуються за ступенем терміновості їх оплати:

P_1 – найтерміновіші зобов'язання – кредиторська заборгованість, інші поточні пасиви;

P_2 – короткострокові пасиви – короткострокові кредити та позикові кошти;

P_3 – довгострокові пасиви – довгострокові кредити та позикові кошти;

P_4 – постійні пасиви – власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, доходи майбутніх періодів.

Для визначення ліквідності балансу необхідно зіставити результати приведених груп по активу і пасиву (таблиця 2.12).

Баланс можна вважати абсолютно ліквідним в тому разі, коли виконуються наступні відношення:

$$A_1 \geq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_4 \leq P_4. \quad (2.1)$$

Якщо одна або кілька умов порушуються, ліквідність відрізняється від абсолютної. При цьому брак коштів за однією групою активів компенсується їх надлишком в іншій групі лише за вартістю, оскільки в реальній платіжній ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідні.

Таблиця 2.12 – Оцінка ліквідності балансу за звітний період ТОВ «Будівельна компанія містострой», тис. грн.

Активи	Розмір		Пасиви	Розмір		Надлишок (+), нестача (-)	
	на початок періоду	На кінець періоду		на початок періоду	На кінець періоду	на початок періоду	На кінець періоду
А	1	2	3	4	5	6	7
Найбільш ліквідні	353,1	203,9	Найтерміновіш і зобов'язання	3292,4	3098,6	-2939,3	-2894,7
Швидко реалізуються	2520,3	1814,2	Короткострокові			2520,3	1814,2
Повільно реалізуються	2267,7	3042,0	Довгострокові	1765,7	1370,7	502,0	1671,3
Важко реалізуються	223,4	146,0	Постійні	306,4	736,8	-83,0	-590,8
Баланс	5364,5	5206,1	Баланс	5364,5	5206,1	-	-

Ліквідність на ТОВ «Будівельна компанія містострой» відрізняється від абсолютної, тому що:

1. $A1 < P1$, на початок періоду $353,1 < 3292,4$, на кінець періоду $203,9 < 3098,6$

2. $A2 > P2$, на початок періоду $2520,3 > 0,0$, на кінець періоду $1814,2 > 0,0$

3. $A3 > P3$, на початок періоду $2267,7 > 1765,7$, на кінець періоду $3042,0 > 1370,7$

4. $A4 < P4$, на початок періоду $223,4 < 306,4$, на кінець періоду $146,0 < 736,8$

Тотожність активу і пасиву балансу визначає наперед результат порівняння за четвертою групою, якій властиве «балансування». Тому суттєвими є порівняння підсумків за першими трьома групами.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є фінансова стійкість.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;

- платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами);

- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Наведеним критеріям відповідає сукупність абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, де враховано нормативні вимоги щодо характеристики фінансового стану підприємств в Україні.

Розглянемо абсолютні показники фінансової стійкості.

Вартість запасів (З) порівнюється з послідовно поширюваним переліком таких джерел фінансування: власні обігові кошти (ВОК), власні обігові кошти і довгострокові кредити та позики ($ВОК + K^Д$); власні обігові кошти, довго- та короткострокові кредити і позики ($ВОК + K^Д + K^K$). Згідно з цим сума власних обігових коштів визначається як різниця між власним капіталом (ВК) та вартістю необоротних активів (НА), на покриття якої насамперед спрямовується власний капітал, тобто:

$$ВОК = ВК - НА \quad (2.2).$$

Таблиця 2.13 – Сума власних обігових коштів на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 р. по 2020 р.

№п/п	Рік	ВК	НА	ВОК
1	2018	148,6	314,8	-166,2
2	2019	306,4	389,8	-83,4
3	2020	736,8	141,4	595,4

Наявність власних обігових коштів, тобто додатне значення ВОК – мінімальна умова фінансової стійкості. Загальноприйнятою формулою визначення власних обігових коштів (інші назви цього показника – робочий капітал; капітал, що функціонує) є різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями, або різниця між сумою власного капіталу і довгострокових зобов'язань та необоротними

активами. Отже, власні обігові кошти є частиною обігових коштів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. При цьому останні прирівнюються до власних коштів, хоча вони не є такими.

Для визначення типу фінансової стійкості розмір власних обігових коштів розраховують як різницю між власним капіталом і необоротними активами. Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування можливі чотири типи фінансової стійкості:

1. Абсолютна стійкість – для забезпечення запасів (З) достатньо власних обігових коштів; платоспроможність підприємства гарантована:

$$З < \text{ВОК} \quad (2.3)$$

2. Нормальна стійкість – для забезпечення запасів крім власних обігових коштів залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність підприємства гарантована:

$$З < \text{ВОК} + K^{\text{Д}} \quad (2.4)$$

3. Нестійкий фінансовий стан – для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити:

$$З < \text{ВОК} + K^{\text{Д}} + K^{\text{К}} \quad (2.5).$$

4. Кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів не вистачає «нормальних» джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство:

$$З > \text{ВОК} + K^{\text{Д}} + K^{\text{К}} \quad (2.6)$$

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства за даними балансу складають агрегований баланс, позиції активу і пасиву якого за ступенем агрегації відповідають меті аналізу (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Агрегований баланс ТОВ «Будівельна компанія містострой», тис. грн.

Актив	2018	2019	2020	Пасив	2018	2019	2020
Необоротні активи (НА)	314,8	218,6	141,4	Власний капітал (ВК)	148,6	306,4	736,8
Запаси (З)	1639,4	2267,7	3042,0	Довгострокові зобов'язання (К ^Д)	1470,7	1765,7	1370,7
Кошти, розрахунки та інші активи (К)	3160,0	2878,2	2022,7	Короткострокові зобов'язання (К ^К) У тому числі короткострокові кредити і позики	3494,9	3292,4	3098,6
Баланс	5114,2	5364,5	5206,1	Баланс	5114,2	5364,5	5206,1

У таблиці 2.15 наведено дані аналізу фінансової стійкості ТОВ «Будівельна компанія містострой» підприємства за даними агрегованого балансу.

Таблиця 2.15 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Будівельна компанія містострой», тис. грн.

Номер Рядка	Показник	2018	2019	2020
А	1	2	3	4
1	Власний капітал	148,6	306,4	736,8
2	Необоротні активи	314,8	218,6	141,4
3	Власні обігові кошти (р. 1 – р. 2)	-166,2	87,8	595,4
4	Довгострокові зобов'язання	1470,7	1765,7	1370,7
5	Наявність власний і довгострокових джерел покриття запасів (р. 3 + р. 4)	1304,5	1853,5	1966,1
6	Короткострокові кредити та позики			
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р. 5 + р. 6)	1304,5	1853,5	1966,1
8	Запаси	1639,4	2267,7	3042,0
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р. 3 – р. 8)	-1805,6	-2179,9	-1671,3
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р. 5 – р. 8)	-334,9	-414,2	-1075,9
11	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р. 7 – р. 8)	-334,9	-414,2	-1075,9
12	Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан

Продовження таблиці 2.15

A	1	2	3	4
13	Запас стійкості фінансового стану, днів $\frac{p.11}{V} \cdot 360$, де V – чиста виручка від реалізації продукції	- 26	-33	-89
14	Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів (р. 11 ÷ р. 8), коп.	-0,20	-0,18	0,64

$$1639,4 < -16,2 + 1470,7 + 3494,9$$

У 2018 році ТОВ «Будівельна компанія містострой» мав кризовий стан, підприємству загрожувало банкрутство. Запас стійкості фінансового стану складав -26 днів. Нестача коштів на 1 грн. запасів складав -0,20 грн.

$$2267,7 < 83,4 + 1765,7 + 3292,4$$

У 2019 році підприємство мало кризовий фінансовий стан. Нестача запасів стійкості фінансового стану складає 33 дні. Нестача коштів на грн. запасів складає 0,18 грн.

$$3042 < 95,4 + 1370,7 + 3098,6$$

У 2020 році ТОВ «Будівельна компанія містострой» також має кризовий фінансовий стан. Запас стійкості фінансового стану -89 днів. Надлишок коштів на 1 грн. запасів складає 0,64 грн.

У таблиці 2.16 наведено показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.16 – Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Показник	Нормативні обмеження	2018	2019	2020	Зміна за період (+,-)
1	2	3	4	5	6
1. Майно підприємства		5114,2	5364,5	5206,1	+91,9
2. Власні кошти (капітал і резерви)		148,6	306,4	736,8	+588,2
3. Позикові кошти, всього		4965,6	5058,1	4469,3	-496,3
3.1. Довгострокові кредити		1470,7	1765,7	1370,7	-100,0
3.2. Довгострокові позики					

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5	6
3.3. Короткострокові кредити					
3.4. Короткострокові позики					
3.5. Кредиторська заборгованість та інші пасиви		3494,9	3292,4	3098,6	-396,3
4. Необоротні активи		314,8	218,6	141,4	-173,4
4.1. Основні засоби		314,8	218,6	141,4	-173,4
4.2. Незавершене будівництво					
5. Власні оборотні кошти (ряд. 2+ряд. 3.1.+ряд. 3.2.-ряд. 4)		1304,5	1853,5	966,1	-338,4
6. Запаси і витрати		1639,4	2267,7	3042,0	1402,6
6.1. Виробничі запаси		1639,4	2267,7	3042,0	1402,6
6.2. М Ш П					
6.3. Витрати у незавершеному виробництві					
7. Грошові кошти, розрахунки та інші активи		3160,0	2878,2	2022,7	-1137,3
8. Коефіцієнт автономії (k_A) (ряд. 2 ÷ ряд. 1)	>0,5	0,03	0,06	0,1	6,4
9. Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів ($k_{П/В}$) (ряд. 3 ÷ ряд. 2)	≤ 1	33,4	1,5	6,1	-27,3
10. Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих коштів ($k_{М/І}$) [(ряд. 6 + ряд. 7) ÷ ряд. 4]	≥ 1	15,2	23,5	35,8	20,6
11. Коефіцієнт маневреності (k_M) (ряд. 2 + ряд. 3.1 + ряд. 3.2 -ряд. 4) ÷ (ряд.2+ряд.3.1+ряд. 3.2)	≥0,5	-1,0	0,9	0,9	-1,9
12. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними джерелами ($k_{ЗВК}$) [(ряд. 2 + ряд. 3.1 + ряд. 3.2 -ряд. 4) ÷ ряд.6]	>0,6-0,8	0,79	0,77	0,64	-0,15
13. Коефіцієнт майна виробничого призначення ($k_{ВМ}$) [(ряд. 4.1 + ряд. 4.2 + ряд. 6.1 + ряд. 6.2 + ряд. 6.3) ÷ ряд. 1]	≥ 0,5	0,38	0,46	0,61	0,23
14. Коефіцієнт вартості основних засобів у майні (k_F) (ряд. 4.1 ÷ ряд. 1)		0,06	0,04	0,03	-0,03
15. Коефіцієнт вартості матеріальних оборотних коштів у майні (k_Z) (ряд. 6 ÷ ряд. 1)		0,3	0,4	0,6	0,3
16. Коефіцієнт автономії джерел формування запасів і витрат ($k_{АЗ}$) [(ряд. 2 – ряд. 4) ÷ (ряд. 2 – ряд. 4+ +ряд. 3.1 + ряд. 3.2 + ряд. 3.3 + ряд. 3.4)]	> 0,6	-0,13	0,05	0,3	-0,43

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5	6
17. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (k_D) (ряд. 3.1 + ряд. 3.2) ÷ (ряд. 2 + ряд. 3.1 + ряд. 3.2)		0,9	0,9	0,7	-0,2
18. Коефіцієнт короткострокової заборгованості (k_k) [(ряд. 3.3 + ряд. 3.4 + ряд. 3.5) ÷ ряд. 3]		0,7	0,7	0,7	-
19. Коефіцієнт кредиторської заборгованості (k_{K3}) [(ряд. 3.5 ÷ ряд. 3)]		0,7	0,7	0,7	-
20. Коефіцієнт прогнозування банкрутства ($k_{ПБ}$) [(ряд. 6 + ряд. 7- ряд. 3.3 - ряд. 3.4-ряд. 3.5) ÷ ряд. 1]		0,25	0,35	0,4	0,15

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» низька питома вага майна виробничого призначення. Коефіцієнт майна виробничого призначення збільшився 0,23 пункти. Коефіцієнт вартості основних засобів становив на кінець року 0,03 і знизився за аналізований період на -0,03 пункти. Коефіцієнт вартості матеріальних оборотних коштів збільшився у звітному періоді на 0,3 пункти і становить 0,6 пунктів від усього майна підприємства.

Оцінюючи позитивні моменти господарської діяльності, необхідно зазначити, що підприємство перебуває у кризовому фінансовому стані. Про це свідчать розрахункові дані за окремими фінансовими коефіцієнтами. Так, коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих коштів збільшився за аналізований період на 20,6 пунктів і становить на кінець року 35,8. Така обставина свідчить про низький рівень маневреності й забезпеченості запасів і витрат власними коштами. Збільшення коефіцієнта прогнозування банкрутства на 0,15 пункти у звітному періоді свідчить про ще більше погіршення фінансового стану підприємства.

Таким чином, результати аналізу дозволяють зробити висновок про наявність кризового фінансового стану. У цій ситуації підприємству необхідно проводити заходи для економічного та фінансового оздоровлення.

На завершальному етапі фундаментальної діагностики визначаються причини порушення пропорцій у циклі кругообігу капіталу (фінансової хвороби) підприємства. З цією метою використовується таблиця 2.17.

Таблиця 2.17 – Класифікатор видів фінансової хвороби, її симптомів і причин виникнення

Вид фінансової хвороби (симптомо-комплекс)	Симптоми фінансової хвороби	Причини фінансової хвороби
1	2	3
Низький рівень ліквідності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність і зростання короткострокових кредитів, непогашених в термін. 2. Наявність і зростання простроченої кредиторської заборгованості постачальникам і підрядчикам. 3. Наявність і зростання заборгованості в бюджет і позабюджетні фонди. 4. Наявність і зростання простроченої дебіторської заборгованості. 5. Наявність і зростання дебіторської заборгованості – усього. 6. Наявність і зростання дебіторської заборгованості за поставлену продукцію. 7. Зростання виробничих запасів. 8. Зростання незавершеного виробництва. 9. Зростання готової продукції на складах. 10. Зниження кількості товарів відвантажених. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження купівельної спроможності споживачів продукції. 2. Неєфективна політика закупівлі сировини, матеріалів і енергоресурсів. 3. Надмірне накопичення готової продукції на складах внаслідок високої конкуренції в галузі або зниження купівельного попиту на продукцію, пов'язане з життєвим циклом продукції і (або) галузі.

На сьогоднішній день є багато методик аналізу фінансового стану згідно розрахунку фінансових показників. Відповідно до методичних рекомендацій, запропонованих аудиторською палатою України, та Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, можна розраховувати наступні групи аналітичних коефіцієнтів (табл. 2.18, 2.19).

Таблиця 2.18 – Показники фінансового стану ТОВ «Будівельна компанія містострой»

№ з/п	Показники	Формула розрахунку показника фінансового стану	Орієнтоване позитивне значення показника, напрямок позитивних змін	Коментар
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2018 р. – $K1=208/3494,4=0,06$ 2019 р. – $K1=353,1/3292,4=0,1$ 2020 р. – $K1=203,9/3098=0,06$	0,25 – 0,5; збільшення	Підприємство не в змозі негайно ліквідувати короткострокову заборгованість
2	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	2018 р. – $K2=4799,4/3494,9=1,4$ 2019 р. – $K2=5145,9/3292,4=1,6$ 2020 р. – $K2=5064,7/3098,6=1,6$	1,0 – 2,0 збільшення	ТОВ «Будівельна компанія містострой» має достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року.
3	Коефіцієнт фінансової стійкості (автономії)	2018 р. – $K3=148,6/5114,2=0,03$ 2019 р. – $K3=306,4/5364,5=0,06$ 2020 р. – $K3=736,8/5206,1=0,1$	0,25 – 0,5 збільшення	На кінець звітного періоду частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі складає 0,1.
4	Коефіцієнт структури капіталу	2018 р. – $K4=(1470,7+3494,9)/148,6=33,4$ 2019 р. – $K4=(1765,7+3292,4)/306,4=16,5$ 2020 р. – $K4=(1370,7+3098,6)/736,8=6,1$	0,5 – 1,0 зменшення	У підприємства є залежність від зобов'язань. У 2020 році бачимо зменшення фінансового ризику.

Таблиця 2.19 – Додатково розраховані показники для аналізу фінансового стану

№ з/п	Показники	Формула розрахунку показника фінансового стану	Орієнтоване позитивне значення показника, напрямок позитивних змін	Економічний зміст показника
1	2	3	4	5
1. Аналіз майнового стану підприємства				
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	2018 р. – $648,8 \div 334 = 1,9$ 2019 р. – $608,4 \div 389,8 = 1,6$ 2020 р. – $654,7 \div 513,3 = 1,3$	Зменшення	Рівень фізичного і морального зносу основних фондів має позитивне значення
1.2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	2018 р. – $4799,4 \div 648,8 = 7,4$ 2019 р. – $5145,9 \div 608,4 = 8,5$ 2020 р. – $5064,7 \div 654,7 = 7,7$	Збільшення за умов виключення фактора інфляції	Рівень фізичного і морального оновлення основних засобів зменшився і складає 7,7
2. Аналіз ліквідності підприємства				
2.1	Коефіцієнт покриття	$\text{ф.1 р.260} \div \text{ф.1 р.620}$ 2018 р. – $4799,4 \div 3494,9 = 1,4$ 2019 р. – $5145,9 \div 3292,4 = 1,6$ 2020 р. – $5064,7 \div 3098,6 = 1,6$	1,0 – 2,0 збільшення	ТОВ «Будівельна компанія містострой» має достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року.
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	2018 р. – $(4799,4 - 1639,4 - 2298,2) \div 3494,9 = 0,2$ 2019 р. – $(5145,9 - 2267,7 - 1655,0) \div 3292,4 = 0,4$ 2020 р. – $(5064,7 - 3042,0 - 1283,9) \div 3098,6 = 0,2$	0,7-0,8 збільшення	На кінець звітного періоду на підприємстві 0,2 ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2018 р. – $208 \div 3494,9 = 0,06$ 2019 р. – $353,1 \div 3292,4 = 0,1$ 2020 р. – $203,9 \div 3098,6 = 0,06$	0,25 – 0,5; збільшення	Як у 2018 р., так і у 2020 р. підприємство не в змозі негайно ліквідувати короткострокову заборгованість
2.4	Чистий оборотний капітал, тис.грн.	2018 р. – $4799,4 - 3494,9 = 1304,5$ 2019 р. – $5145,9 - 3292,4 = 1853,5$ 2020 р. – $5064,7 - 3098,6 = 1966,1$	Збільшення	Оборотні активина ТОВ «Будівельна компанія містострой» збільшилися, що означає не лише здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво

Продовження таблиці 2.19

1	2	3	4	5
3. Аналіз платоспроможності підприємства				
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	2018 р. – $148,6 \div 5114,2 = 0,03$ 2019 р. – $306,4 \div 5364,5 = 0,06$ 2020 р. – $736,8 \div 5206,1 = 0,1$	$\geq 0,5$; збільшення	ТОВ «Будівельна компанія містострой» на кінець звітнього періоду не в змозі виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів, і залежить від позикових джерел.
3.2	Коефіцієнт фінансування	2018 р. – $(1470,7 + 3494,9) \div 148,6 = 33,4$ 2019 р. – $(1765,7 + 3292,4) \div 306,4 = 16,5$ 2020 р. – $(1370,7 + 3098,6) \div 736,8 = 6,1$	< 1 , зменшення	Залучених коштів на підприємстві більш, ніж власних коштів
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	2018 р. – $(4799,4 - 3494,9) \div 3494,9 = 0,4$ 2019 р. – $(5145,9 - 3292,4) \div 3292,4 = 0,6$ 2020 р. – $(5064,7 - 3098,6) \div 3098,6 = 0,6$	$> 0,1 - 0,2$; збільшення	Підприємство має абсолютної можливості перетворення активів у ліквідні кошти
3.4	Коефіцієнт маневреності і власного капіталу	2018 р. – $(4799,4 - 3494,9) \div 148,6 = 8,8$ 2019 р. – $(5145,9 - 3292,4) \div 306,4 = 6,0$ 2020 р. – $(5064,7 - 3098,6) \div 736,8 = 2,7$	Збільшення	Частка робочого капіталу у власних коштах на кінець звітнього періоду складає 2,7; що вказує який коефіцієнт забезпечує свободу фінансового маневру ТОВ «Будівельна компанія містострой».
4. Аналіз ділової активності підприємства 2020 р.				
4.1	Коефіцієнт оборотності активів	$4388,6 \div ((5364,5 + 5206,1) \div 2) = 0,8$	Збільшення	У 2020 р. отримано чистої виручки 0,8 від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи.
4.2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$4388,6 \div ((2721,2 + 2571,0) \div 2) = 1,5$	Збільшення	Кількість оборотів середньої кредиторської заборгованості за звітний період складає 1,5
4.3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$4388,6 \div ((1655,0 + 1283,9) \div 2) = 3,0$	Збільшення	Чиста виручка перевищує середню дебіторську заборгованість у 3,0

Продовження таблиці 2.19

1	2	3	4	5
4.4	Строк погашення кредиторської заборгованості, дн.	$360 \div 2571 = 0,1$	Зменшення	Середній період сплати підприємством короткострокової заборгованості складає 0,1
4.5	Строк погашення дебіторської заборгованості, дн.	$360 \div 128,9 = 0,3$	Зменшення	Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення складає 0,3
4.6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$4388,6 \div ((2267,7 + 3042,0) \div 2) = 1,6$	Збільшення	Кількість оборотів у звітному періоді коштів, інвестованих у запаси складає 1,6
4.7	Фондовіддача	$4388,6 \div ((608,4 + 654,7) \div 2) = 6,9$	Збільшення	6,9 чистої виручки припадає на одиницю основних виробничих фондів
4.8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$4388,6 \div ((306,4 + 736,8) \div 2) = 8,4$	Збільшення	8,4 чистої виручки від реалізації припадає на одиницю власного капіталу
5 Аналіз рентабельності підприємства				
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	$377,3 \div (((5364,5 + 5206,1) \div 2) = 0,7$	> 0,2 збільшення	0,7 чистого прибутку припадає на одиницю інвестованих в активи коштів
5.2	Рентабельність акціонерного капіталу	$K = 377,3 \div (0,5 \times (18,5 + 18,5)) = 20,4$	Збільшення	20,4 чистого прибутку припадає на одиницю акціонерного капіталу
5.3	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$377,3 \div ((18,5 + 18,5) \div 2) = 20,4$	Збільшення	20,4 припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу. Якщо показник рентабельності власного капіталу нижче за рентабельність статутного капіталу, це означає, що підприємство заробило додатковий власний капітал (прибуток, інший додатковий капітал). Якщо навпаки, підприємство розтрачує свій початково вкладений капітал і є всі передумови до банкрутства.

Продовження таблиці 2.19

1	2	3	4	5
5.4	Коефіцієнт рентабельності реалізації	$377,3 \div 4388,6 = 0,09$	Збільшення	0,09 чистого прибутку припадає на одиницю виручки
5.5	Коефіцієнт рентабельності продукції	$1581,0 \text{ м} (64,4 + 4388,6 + 2347,5) = 0,2$	Збільшення	0,2 чистого прибутку припадає на одиницю активів, інвестованих у виробництво продукції

Кредиторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Тому на підприємстві при аналізі оборотності оборотних коштів значне місце приділяється аналізу дебіторської заборгованості. Джерело аналізу – баланс підприємства, для внутрішнього аналізу застосовуються відомості аналітичного обліку (відомість обліку розрахунків з покупцями і замовниками). Слід наголосити, що детально аналізується Кредиторська заборгованість з метою прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на її скорочення, і для застосування своєчасних заходів по стягненню сумнівної дебіторської заборгованості. З метою аналізу розрахунків з покупцями і замовниками по даних аналогічної відомості складається аналітична таблиця, форма якої може бути наступною:

Необоротні активи на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 р. по 2020 р. зменшилось на 173,6 тис. грн., що у відсотковому відношенні складає 55,1%.

Оборотні активи за період з 2018 р. по 2020 р. збільшилися на 5,5% або на 265,7 тис. грн. в абсолютному значенні.

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» за цей період часу значно скоротилася дебіторська заборгованість. Зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві пройшло за рахунок перегляду облікової політики на підприємстві, внесення змін у договори поставки товарів та послуг, а також ефективної роботи бухгалтерської служби.

Власний капітал ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018 року по 2020 рік збільшився майже в п'ять разів, або на 588,2 тис. грн. в

абсолютному значенні. Власний капітал збільшився за рахунок нерозподіленого прибутку.

Позичковий капітал у 2020 році зменшився на 10% , або на 496,3 тис. грн., у порівнянні з 2018 роком. Основною причиною було погашення 100 тис грн. довгострокового кредиту, та зменшення на 11,3% кредиторської заборгованості.

Отже, ТОВ «Будівельна компанія містострой» створене в 1989 році. Головне призначення функціонування будь-якої фірми визначається її місією. Місія фірми відтворює ті різновиди бізнесу, на які орієнтується фірма з урахуванням ринкових потреб, кола споживачів, особливостей продукції та наявності конкурентних переваг. Головна місія підприємства ТОВ «Будівельна компанія містострой» – задовольнити потреби України в доступній по ціні та якісній продукції.

Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначається в господарських договорах. Про реальність укладання договору поставки на ТОВ «Будівельна компанія містострой» свідчить наявність таких документів: журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1); акт про приймання матеріалів (М-7); акт про виявлені дефекти устаткування (М-17); накладні на відпуск ТМЦ; прибутковий ордер (М-4); товарно-транспортна накладна (1-ТН); податкова накладна; платіжні і розрахункові документи.

Відповідність за організацію бухгалтерського обліку на ТОВ «Будівельна компанія містострой» та забезпечення фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій в первинних документах, реєстрах і звітності протягом встановленого терміну несе власник підприємства. Облікова політики ТОВ «Будівельна компанія містострой» висвітлена в Наказі про облікову політику.

Необоротні активи на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018р. по 2020р. зменшилось на 173,6 тис. грн., що у відсотковому

відношенні складає 55,1%. Оборотні активи за період з 2018р. по 2020р. збільшилися на 5,5% або на 265,7 тис. грн. в абсолютному значенні.

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» за цей період часу значно скоротилася дебіторська заборгованість. Зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві пройшло за рахунок перегляду облікової політики на підприємстві, внесення змін у договори поставки товарів та послуг, а також ефективної роботи бухгалтерської служби.

Власний капітал ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018року по 2020 рік збільшився майже в п'ять разів, або на 588,2 тис. грн. в абсолютному значенні. Власний капітал збільшився за рахунок нерозподіленого прибутку.

Позичковий капітал у 2020 році зменшився на 10% , або на 496,3 тис. грн., у порівнянні з 2018 роком. Основною причиною було погашення 100 тис грн. довгострокового кредиту, та зменшення на 11,3% кредиторської заборгованості.

З ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ МІСТОСТРОЙ»

3.1 Контроль розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія містострой»

У ринковій економіці між підприємствами постійно здійснюються угоди згідно закупівлі засобів праці, реалізації продукції, тобто формуються зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Метою розрахунків є встановлення правильності ведення контролю розрахунків з постачальниками за отримані товарно-матеріальні засоби, послуги, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства.

Виходячи з мети, основними завданнями контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками є такі:

- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо розрахунків з постачальниками і підрядниками;
- перевірка наявності і правильності оформлення документів з поставки товарно-матеріальних цінностей (договорів, рахунків-фактур, актів звіряння розрахунків);
- встановлення правильності здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками і відображення їх в обліку;
- визначення правильності оцінки отриманих товарів при бартерних (товарообмінних) операціях;

- підтвердження повноти і своєчасності оприбуткування отриманих цінностей і обліку спожитих робіт, послуг;
- встановлення правильності оформлення та відображення в обліку виданих авансів, пред'явлення претензій;
- встановлення правильності відображення за відповідними статтями кредиторської заборгованості в балансі підприємства:
- встановлення причин і строків виникнення заборгованості за розрахунками, визначення реальності та шляхів її погашення;
- перевірка дотримання фінансово-розрахункової дисципліни та її впливу на платоспроможність підприємства.

При здійсненні контролю виконання договорів купівлі-продажу необхідно перевірити повноту та своєчасність прийняття матеріальних цінностей та правильність визначення їх якості та залікової маси.

Обов'язкової уваги контролера потребує поточний контроль виконання умов розрахунків з боку керівників, фахівців обліково-економічної служби. Правильність і достовірність даних по масі відвантажених товарів (продукції) перевіряється шляхом зіставлення товарно-транспортних накладних, подорожніх листів, журналів вагара, квитанцій прийняття продукції. При виявленні невідповідності даних про кількість відвантаженої та прийнятої продукції контролер встановлює причини та осіб, відповідальних за нестачу, і вимагає відшкодування підприємству збитків.

Обов'язково потрібно переконатись, що на підприємстві адекватно використовуються ціни, надбавки та знижки, що відшкодування транспортно-заготівельних витрат здійснюється за діючими нормативами і тарифами.

Важливим моментом є правильність оплати простою машин при очікуванні відвантаження продукції.

Загальний план проведення контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві ТОВ «Будівельна компанія містострой» наведений у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – План проведення контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Процедури контролю	Час на перевірку (днів)	Термін контролю	ПІБ контролера
Перевірити порядок укладання договорів	1	15.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити правильність формування розрахунків з постачальниками	1	16.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити наявність первинних документів	1	17.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити правильність нарахування розрахунків з постачальниками	1	18.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити правильність відображення розрахунків з постачальниками у фінансовій звітності	1	19.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити правильність формування кредиторської заборгованості при видачі векселя	1	20.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити залишок заборгованості перед постачальниками та підрядниками	1	21.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити наявність договорів, що передбачають авансову оплату	1	22.01.2021	Присяжнюк Д.
Перевірити повноту і своєчасність оплати рахунків	1	23.01.2021	Присяжнюк Д.

Програма перевірки одночасно являє собою інструкцію для контролерів і засобом контролю якості проведення контролю. Програма контролю розрахунків з постачальниками вміщує детальний перелік дій (процедур) контролера, метою яких є надання контролерові можливості висловити незалежну думку про стан обліку розрахунків з постачальниками на основі отриманих достатніх контролерських доказів про достовірність первинних даних відносно формування розрахунків з постачальниками, повноти та своєчасності відображення інформації у зведених документах і облікових реєстрах, правильність ведення обліку розрахунків з постачальниками відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірність відображення розрахунків з постачальниками у звітності

підприємства відповідно до діючих принципів.

Програма контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія містострой» розглянута у таблиці 3.2.

Основний етап проведення контролю – це послідовне проведення контролю за пунктами програми та складання робочих документів контролера. Робочі документи контролера – це записи, у яких контролер фіксує проведення контролерської перевірки: запис процедур планування, характер, строки та масштаб виконаних контролерських процедур, їх результати, а також висновки, складені на основі одержаних доказів (таблиці 3.3 – 3.12).

Таблиця 3.3 – Робочий документ контролера ДКЗ-1 «Перевірка порядку укладання договорів»

№	Договір	Підпис 1 сторони	Підпис 2 сторони	Печатка 1 сторони	Печатка 2 сторони
1	2	3	4	5	6
1	Договір на придбання товарів від постачальників № 12 від 25.12.2020 р.	+	-	+	+
2	Договір на придбання основних засобів № 1 від 10.03.2020 р.	-	-	+	+
3	Договір про надання послуг № 1 від 25.07.2020 р.	+	+	+	-

Висновок: Під час перевірки порядку укладання договорів було виявлено факти порушення Цивільного Кодексу України в частині оформлення двосторонніх відносин, а саме: відсутні підписи однієї, а то й двох сторін.

Таблиця 3.2 – Програма контролю розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

№	Мета та якість	Перелік контрольних процедур	Контролерські докази	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Викона-вєць	При-мітк и
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Впевнитись у правильності та законності порядку укладання договорів	Перевірити порядок укладання договорів	Договори	Документальна перевірка, нормативно-правова	ДКЗ-1		Присяжнюк Д.	
2	Впевнитись у правильній класифікації кредиторську заборгованість, А, Г	Перевірити правильність формування розрахунків з постачальниками	Первинні документи	Економічна перевірка, нормативно-правова перевірка	ДКЗ-2		Присяжнюк Д.	
3	Впевнитись у наявності документів про розрахунки з постачальниками, А, Б, Г	Перевірити наявність первинних документів	Договори, акти приймання-передачі майна, довідки бухгалтерії	Документальна перевірка, аналітична, арифметична, співставлення	ДКЗ-3		Присяжнюк Д.	
4	Впевнитись у правильності нарахування розрахунків з постачальниками	Перевірити правильність нарахування розрахунків з постачальниками	Первинні документи, облікові реєстри, головна книга,	Документальна перевірка, аналітична, арифметична, співставлення	ДКЗ-4		Присяжнюк Д.	

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Впевнитись у відповідності даних бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками А, Б, Г	Перевірити правильність відображення розрахунків з постачальниками у фінансовій звітності	Головна книга, фінансова звітність (форма 1 «Баланс», форма 5 «Примітки до річної звітності»)	Документальна перевірка, аналітична, арифметична, співставлення	ДКЗ-5		Присяжнюк Д.	
6	Впевнитись у правильній класифікації виданих векселів, А, Г	Перевірити правильність формування кредиторської заборгованості при видачі векселя	Первинні документи	Економічна перевірка, нормативно-правова перевірка	ДКЗ-6		Присяжнюк Д.	
7	Впевнитись у правильності визначення залишку заборгованості перед постачальниками та підрядниками	Перевірити залишок заборгованості перед постачальниками та підрядниками	Первинні документи	Економічна перевірка, нормативно-правова перевірка	ДКЗ-7		Присяжнюк Д.	
8	Впевнитись у наявності договорів, що передбачають авансову оплату	Перевірити наявність договорів, що передбачають авансову оплату	Первинні документи	Економічна перевірка, нормативно-правова перевірка	ДКЗ-8		Присяжнюк Д.	

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Впевнитись у повноті і своєчасності оплати рахунків	Перевірити повноту і своєчасність оплати рахунків	Первинні документи	Економічна перевірка, нормативно-правова перевірка	ДКЗ-9		Присяжнюк Д.	

Таблиця 3.4 – Робочий документ контролера ДКЗ-2 «Перевірити правильність формування розрахунків з постачальниками»

№	Зміст операції	За даними підприємства			За даними контролю			Відхилення		
		Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Отримані основні засоби (обладнання) від постачальника	104	631	24000	152	631	20000	104 152	631 631	24000 20000
2	ПДВ	-	-	-	641	631	4000	641	631	4000
3	Перерахована оплата постачальникам	631	311	20000	631	311	24000	631	311	4000
4	Отримані послуги доставки транспортним засобом	104	631	2400	152	631	2000	104 152	631 631	2400 2000
5	ПДВ	-	-	-	641	631	400	641	631	400
6	Перерахована оплата транспортній організації за доставку	631	311	1000	631	311	1200	631	311	2400
7	Отримані послуги встановлення засобу	104	631	1200	152	631	1000	104 152	631 631	1200 1000
8	ПДВ	-	-	-	641	631	200	641	631	200
9	Перерахована оплата транспортній організації за доставку	631	311	1000	631	311	1200	631	311	1200

Висновок: в ході перевірки правильності придбання основного засобу було встановлено наступне: 1) оприбутковано на рахунок 104, замість 152; 2) в первісну вартість включено ПДВ; 3) не повністю сплачено постачальникам.

Таблиця 3.5 – Робочий документ контролера ДКЗ-3 «Перевірка наявності первинних документів»

№	Договір	Договір	Накладна	Податкова накладна	Платіжне доручення
1	2	3	4	5	6
1	Договір на придбання товарів від постачальників № 12 від 25.12.2020 р.	+	+	-	+
2	Договір на придбання основних засобів № 1 від 10.03.2020 р.	+	+	-	+
3	Договір про надання послуг № 1 від 25.07.2020 р.	+	+	-	+

Висновок: в ході перевірки наявності первинних документів встановлено відсутність податкових накладних.

Таблиця 3.6 – Робочий документ контролера ДКЗ-4 «Перевірити правильність нарахування розрахунків з постачальниками»

Постачальник	Заборгованість	За даними підприємства	За даними постачальника
ТОВ «Крант»	Договір на придбання товарів від постачальників № 12 від 25.12.2020 р.	Підтверджена	Непідтверджена
ТОВ «Мосс»	Договір на придбання основних засобів № 1 від 10.03.2020 р.	Підтверджена	Непідтверджена
ТОВ «РЕМ»	Договір про надання послуг № 1 від 25.07.2020 р.	Підтверджена	Непідтверджена

Висновок: постачальниками не підтверджена кредиторська заборгованість.

Таблиця 3.7 – Робочий документ контролера ДКЗ-5 «Перевірка правильність відображення розрахунків з постачальниками у фінансовій звітності»

Постачальник	Заборгованість	Фінансова звітність
ТОВ «Крант»	Договір на придбання товарів від постачальників № 12 від 25.12.2020 р.	Завищена вартість основного засобу на 4000 грн, не відображено ПДВ 4000 грн. завищена сума кредиторської заборгованості на 4000 грн.
ТОВ «Мосс»	Договір на придбання основних засобів № 1 від 10.03.2020 р.	Завищена вартість основного засобу на 400 грн, не відображено ПДВ 400 грн. завищена сума кредиторської заборгованості на 400 грн.
ТОВ «РЕМ»	Договір про надання послуг № 1 від 25.07.2020 р.	Завищена вартість основного засобу на 200 грн, не відображено ПДВ 200 грн. завищена сума кредиторської заборгованості на 200 грн.

Висновок: є невідповідність фінансовій звітності за статтями кредиторська заборгованість та основні засоби.

Таблиця 3.8 – Робочий документ контролера ДКЗ-6 «Перевірити правильність формування кредиторської заборгованості при видачі векселів»

№	Зміст операції	За даними підприємства			За даними контролю			Відхилення			Примітки контролера
		Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Видано вексель для погашення заборгованості постачальникам	-	-	-	631	62	4000	631	62	4000	Відсутні проведення

Висновок: під час перевірки правильності формування кредиторської заборгованості при видачі векселя встановлено відсутність проведення.

Робочий документ контролера з перевірки залишку заборгованості перед постачальниками та підрядниками

Таблиця 3.9 – Робочий документ контролера з перевірки залишку заборгованості перед постачальниками та підрядниками ДКЗ-7

Місяць 2020 року	Залишок по Головній книзі, тис. грн	Залишок по журналу, тис. грн	Відхилення (гр.2 – гр.3) тис. грн.
1	2	3	4
Січень	89 300	89 300	0
Лютий	91 470	91 470	0
Березень	119 327	119 327	0
Квітень	145 678	150 700	-5 022
Травень	145 700	145 700	0
Червень	170 005	170 005	0
Липень	209 650	209 650	0
Серпень	211 240	220 400	-9 160
Вересень	222 471	222 471	0
Жовтень	245 812	248 800	-2 988
Листопад	292 000	292 000	0
Грудень	414 050	475 650	-61 600
Разом:	2 356 703	2 435 473	-78 770

За даними таблиці 3.9, видно що підприємство не було уважнішим до своїх документів, і допустило помилку в 78 770 грн., вважається арифметичною помилкою, але все ж дану проблему на підприємстві треба виправляти, причиною цього стало не обачність, так як за даними Головної книги в 2017 році, а точніше в квітні місяці було вказано залишків заборгованості на 145 678 тис. грн., а за даними журналу 150 700 тис. грн., відхилення 5 022 тис. грн. В серпні місяці за даними Головної книги становило 211 240 тис. грн., а по журналу – 220 400 тис. грн., відхилення – 2 988 тис. грн. Та в грудні місяці за даними Головної книги 414 050 тис. грн., а по журналу 475 650 тис. грн., відхилення – 61 600 тис. грн.

Також контролер перевіряв наявність договорів, які передбачають авансову оплату, вияснилось, що такі безперечно є на підприємстві, але не без порушень, наведено в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Робочий документ контролера з перевірки наявності договорів, що передбачають авансову оплату ДКЗ-8

№	Договори	Сума, грн.	Попередня (авансова) оплата, грн.	Штрафи, %	Строки закінчення договору	Примітки
1	ТОВ «Мальта»	25 600,00	8000,00	20	До 31.12.20р.	
2	ТОВ «Оп-А»	14 200,30	5200,30	15	До 25.12.20р.	
3	ПАТ «Закат»	відсутня	5000,00	37	До 25.12.20р.	
4	КП «Журавель»	3000,00	900,00	10	До 30.12.20р.	

За даними таблиці 3.10, видно, що у підприємства з ПАТ «Закат», укладений договір на поставку продукції, вказана попередня оплата, строки закінчення договору, але відсутнє найголовніше – сума самого договору, тобто підприємство ніяк не зможе зробити авансову оплату ПАТ «Закат», без загальної суми договору. Це як порушення зі сторони ПАТ «Закат», так і зі сторони ТОВ «Будівельна компанія містострой». Що є не допустимим в укладанні договорів між підприємствами.

Контролер попрацював з товарними накладними ТОВ «Будівельна компанія містострой», їх повнотою та своєчасністю оплати, в чому також виявив порушення, наведено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Робочий документ контролера з перевірка повноти і своєчасності оплати рахунків ДКЗ-9

№	№ товарної-накладної	Товар	Фірма	Сума, грн.	Строки оплати за договором	Строки оплати здійсненні ТОВ «Будівельна компанія містострой»	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8
1	PB-12345	Папір	ТОВ «Земля»	17 800,35	5 робочих днів (31.03.20)	04.04.20р.	

Продовження таблиці 3.11

1	2	3	4	5	6	7	8
2	ОМ-А12Л	Картриджи	ПП «Колос»	6 378,40	10 робочих днів (15.02.20)	20.02.20р.	
3	Л18	Комп'ютер	ПП «О-Л»	4 000,00	3 робочих дні (10.02.20)	13.02.20р.	
4	Б09Ф13-2	Столярний станок	ТОВ «Жук»	35 200,00	15 робочих днів (26.01.20)	17.02.20р.	

Висновок: виявлені порушення повноти і своєчасності оплати рахунків.
Підсумковий етап складається зі Звіту контролера.

Звіт контролера

м. Запоріжжя 01 квітня 2021 року

Контролером Присяжнюк Д. проведена перевірка розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой» за 2020 рік. Підставою для проведення контролю є наказ керівника №1 «02» березня 2021 року.

Особа, відповідальна за фінансовий стан: Директор Колісник О.С.

Контроль проводився за участю матеріально-відповідальної особи: головного бухгалтера Тищенко В.Н.

Початок контролю : 01 січня 2021 року.

Контроль закінчений: 01 лютого 2021 року.

Документами надання для перевірки є установчі документи, первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками , реєстри бухгалтерського обліку та фінансова звітність.

Питання, винесені на перевірку:

1. Перевірити порядок укладання договорів.
2. Перевірити правильність формування розрахунків з постачальниками.
3. Перевірити наявність первинних документів.

4. Перевірити правильність нарахування розрахунків з постачальниками.

5. Перевірити правильність відображення розрахунків з постачальниками у фінансовій звітності.

6. Перевірити правильність формування кредиторської заборгованості при видачі векселя.

7. Перевірити залишок заборгованості перед постачальниками та підрядниками.

8. Перевірити наявність договорів, що передбачають авансову оплату.

9. Перевірити повноту і своєчасність оплати рахунків.

Порушення, виявлені під час контролю:

1. Під час перевірки порядку укладання договорів було виявлено факти порушення Цивільного Кодексу України в частині оформлення двосторонніх відносин, а саме: відсутні підписи однієї, а то й двох сторін.

2. В ході перевірки правильності придбання основного засобу було встановлено наступне: 1) оприбутковано на рахунок 104, замість 152; 2) в первісну вартість включено ПДВ; 3) не повністю сплачено постачальникам.

3. В ході перевірки наявності первинних документів встановлено відсутність податкових накладних.

4. Постачальниками не підтверджена кредиторська заборгованість.

5. Є невідповідність фінансовій звітності за статтями кредиторська заборгованість та основні засоби.

6. Під час перевірки правильності формування кредиторської заборгованості при видачі векселя встановлено відсутність проведення.

7. Підприємство не було уважнішим до своїх документів, і допустило помилку в 78 770 грн., вважається арифметичною помилкою, але все ж дану проблему на підприємстві треба виправляти, причиною цього стало не обачність, так як за даними Головної книги в 2017 році, а точніше в квітні місяці було вказано залишків заборгованості на 145 678 тис. грн., а за даними журналу 150 700 тис. грн., відхилення 5 022 тис. грн. В серпні місяці за

даними Головної книги становило 211 240 тис. грн., а по журналу – 220 400 тис. грн., відхилення – 2 988 тис. грн. Та в грудні місяці за даними Головної книги 414 050 тис. грн., а по журналу 475 650 тис. грн., відхилення – 61 600 тис. грн.

8. У підприємства з ПАТ «Закат», укладений договір на поставку продукції, вказана попередня оплата, строки закінчення договору, але відсутнє найголовніше – сума самого договору, тобто підприємство ніяк не зможе зробити авансову оплату ПАТ «Закат», без загальної суми договору. Це як порушення зі сторони ПАТ «Закат», так і зі сторони ТОВ «Будівельна компанія містострой». Що є не допустимим в укладанні договорів між підприємствами.

9. Виявлені порушення повноти і своєчасності оплати рахунків.

Висновки за результатами перевірки:

Рекомендується для покращення ведення обліку розрахунків з постачальниками покращити контроль за обліком розрахунків з постачальниками та підвищити кваліфікацію персоналу бухгалтерії.

Керівник відділу внутрішнього контролю Присяжнюк Д.

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками ТОВ «Будівельна компанія містострой»

Для підприємств не всі необхідні документи для організації бухгалтерського процесу мають встановлену форму, тому деякі складаються у довільній формі, але це потребує додаткового часу та є вірогідність пропуску інформації. Для удосконалення обліку розрахунків з постачальниками пропонуємо форми наступних Довідкових відомостей про: інвентаризацію розрахунків з постачальниками, виставлення претензій постачальникам по поставкам, погашення претензій постачальниками по договорам, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, розрахунки з постачальниками (таблиці 3.12-3.17).

Довідкова відомість про інвентаризацію розрахунків з постачальниками наведена у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12 – Довідкова відомість про інвентаризацію розрахунків з постачальниками

Підприємство	Договір №, дата	Залишок за даними підприємства	Залишок за даними постачальника	Відхилення

Довідкова відомість про виставлення претензій постачальникам по поставкам наведена у таблиці 3.13.

Таблиця 3.13 – Довідкова відомість про виставлення претензій постачальникам по поставкам

Підприємство	Договір		За документами очікували отримати від постачальників		Фактично отримано від постачальників	
	№	дата	Кіл-сть	Сума	Кіл-сть	Сума

Довідкова відомість про погашення претензій постачальниками по договорам наведена у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 – Довідкова відомість про погашення претензій постачальниками по договорам

Підприємство	Договір		Виставлена претензія		Погашена претензія	
	№	дата	Кіл-сть	Сума	Кіл-сть	Сума

Довідкова відомість про віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку наведена у таблиці 3.15.

Таблиця 3.15 – Довідкова відомість про віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку

Найменування постачальника	Договір	Сума заборгованості	Субрахунки	Термін погашення	Примітки
			631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»		
			632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»		

Довідкова відомість про розрахунки з постачальниками наведена у таблиці 3.16.

Таблиця 3.16 – Довідкова відомість про розрахунки з постачальниками

Найменування постачальника	Договір	Попередня оплата	Отримання матеріалів

Довідкова відомість про відображення податкового зобов'язання наведена у таблиці 3.17.

Таблиця 3.17 – Довідкова відомість про відображення податкового зобов'язання

Період	Сума оплати постачальникам	ПДВ	Заборгованість постачальникам

Це полегшить проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками, виставлення та погашення претензій постачальниками, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, а отже запобіжить помилками у веденні їх обліку та оподаткуванні.

3.3 Шляхи щодо удосконалення методики внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками на ТОВ «Будівельна компанія містострой»

У сучасному світі постачальники відіграють велику роль, так як від злагодженої роботи з контрагентами залежить ритмічність роботи підприємства. Якщо розглядати в цілому кредиторську заборгованість, то найбільша питома вага припадає саме на розрахунки з постачальниками. Важливе завдання для організації безперебійної роботи підприємства є встановлення чітких правил роботи з контрагентами, які доречно зазначати у договорі. Від цього буде залежити правильність організації та ведення обліку, а також ефективність проведення внутрішнього та зовнішнього контролю.

Метою внутрішнього та зовнішнього розрахунків з постачальниками є перевірка законності здійснення розрахунків, правильності оформлення первинних документів з постачальниками і відображення їх в обліку.

Анкету внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками подано в таблиці 3.18. У програмі внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками відображає основні процедури для вирішення основних завдань перевірки.

Таблиця 3.18 – Анкета внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Який документ регулює відношення з постачальниками: - договір; - усна домовленість?				
2	Якими первинними документами оформлюється надходження матеріалів від постачальників: - накладна; - товарно-транспортна накладна?				

Продовження таблиці 3.18

1	2	3	4	5	6
3	Якими первинними документами оформлюється надходження матеріалів від постачальників: - платіжним дорученням; - видатковим касовим ордером?				
4	Чи проводиться звірка розрахунків з постачальниками?				
5	Чи використовуються довіреності для отримання активів від постачальників?				
6	Чи були виявлені нестачі при доставки активів від постачальників?				
7	Якою кореспонденцією рахунків відображається надходження матеріалів від постачальників: - Дт 201 Кт 631; - Дт 20 Кт 68; - Дт 20 Кт 37.				
8	Якою кореспонденцією рахунків відображається оплата з поточного рахунку постачальникам: - Дт 631 Кт 311; - Дт 68 Кт 31; - Дт 37 Кт 30.				
9	Як працює підприємство з постачальниками: - за попередньою оплатою; - оплата після отримання активів.				

Завдання проведення внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками, а саме перевірити: проведення інвентаризації, правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників та їм оплати, наявність претензій постачальникам по поставкам та їх погашення, правильність віднесення заборгованості на рахунки обліку та повноти розрахунків з ними.

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, контролер приступає до розробки загального плану внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками (табл. 3.19). План внутрішнього та

зовнішнього контролю складається з переліку робіт на основних етапах перевірки і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації.

Таблиця 3.19 – Загальний план проведення внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками

Етап перевірки	Процедури контролю	Докази для перевірки	Період проведення	Виконавці
1	2	3	4	5
Попередній	Знайомство з бізнесом клієнта, планування проведення контролю розрахунків з постачальниками	Установчі документи, наказ про облікову політику		
Фактичний	Проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками	Акт звірки даних постачальників з даними підприємства по залишкам заборгованості		
Основний	Перевірити правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників	Накладна, товарно-транспортна накладна, картка складського обліку матеріалів, відомість обліку залишків матеріалів на складі, доручення		
	Перевірити правильність оформлення оплати постачальникам	Платіжні доручення, видатковий касовий ордер		
	Перевірити наявність претензій постачальникам по поставкам	Акт оприбуткування матеріалів, виставлені претензії		

Продовження таблиці 3.19

1	2	3	4	5
		постачальника, договори		
	Перевірити погашення претензій постачальниками по договорам	Платіжні доручення, видатковий касовий ордер, накладні		
	Перевірка правильності віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку	Журнал 3, Відомості 3		
	Перевірка повноти розрахунків з постачальниками	Договори, накладні, платіжні доручення		
Заключний	Складання звіту за результатами внутрішнього контролю	Вивчення робочих документів внутрішнього контролю		

Програму внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками наведено в таблиці 3.20.

Для вирішення поставлених завдань внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками пропонуємо робочі документи внутрішнього контролю (таблиці 3.20-3.27), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення перевірки.

Таблиця 3.21 – Проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками

Підприємство	Договір №, дата	Залишок за даними підприємства	Залишок за даними постачальника	Відхилення

Таблиця 3.20 – Програма внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками

№	Мета контролю	Перелік процедур контролю	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Звірка даних постачальників з даними підприємства по залишкам заборгованості	Проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками	Документальна перевірка	РП-1			
2	Впевнитись у правильності оформлення первинних документів на оприбуткування активів від постачальників	Перевірити правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників	Документальна перевірка	РП-2			
3	Впевнитись у правильності оформлення первинних документів на оплату постачальникам	Перевірити правильність оформлення оплати постачальникам	Документальна перевірка	РП-3			
4	Дослідити виникнення претензій постачальникам по поставкам	Перевірити наявність претензій постачальникам по поставкам	Документальна перевірка	РП-4			

Продовження таблиці 3.20

1	2	3	4	5	6	7	8
5	Дослідити погашення претензій постачальниками по договорам	Перевірити погашення претензій постачальниками по договорам	Документальна перевірка	РП-5			
6	Дослідити правильність віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку	Перевірка правильності віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку	Документальна перевірка	РП-6			
7	Дослідити повноту розрахунків з постачальниками	Перевірка повноти розрахунків з постачальниками	Документальна перевірка	РП-7			

Таблиця 3.26 – Перевірка правильності віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку

Найменування постачальника	Договір	Сума заборгованості	Субрахунки	Термін погашення	Примітки
			631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»		
			632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»		

Таблиця 3.27 – Перевірка повноти розрахунків з постачальниками

Найменування постачальника	Договір	За даними підприємства, грн		За даними контролю, грн		Відхилення, грн	
		Попередня оплата	Отриманя матеріалі	Попередня оплата	Отриманя матеріалі	Попередня оплата	Отриманя матеріалі

Удосконалена методика внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план, програму, робочі документи, а саме: проведення інвентаризації, правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників та їм оплати, наявність претензій постачальникам по поставкам та їх погашення, правильність віднесення заборгованості на рахунки обліку та повноти розрахунків з ними. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу охопити всі аспекти обліку розрахунків з постачальниками, дослідити законність здійснення розрахунків, правильність оформлення первинних документів з постачальниками і відображення їх в обліку. Це дозволить при проведенні внутрішнього контролю вчасно виявити порушення та зменшити помилки при зовнішньому контролі, що в свою чергу підвищить ефективність їх роботи.

Отже, під час перевірки порядку укладання договорів було виявлено факти порушення Цивільного Кодексу України в частині оформлення

двосторонніх відносин, а саме: відсутні підписи однієї, а то й двох сторін. В ході перевірки правильності придбання основного засобу було встановлено наступне: 1) оприбутковано на рахунок 104, замість 152; 2) в первісну вартість включено ПДВ; 3) не повністю сплачено постачальникам. В ході перевірки наявності первинних документів встановлено відсутність податкових накладних. Постачальниками не підтверджена кредиторська заборгованість. Рекомендується для покращення ведення обліку розрахунків з постачальниками покращити контроль за обліком розрахунків з постачальниками та підвищити кваліфікацію персоналу бухгалтерії.

Запропоновані Довідкові відомості з: інвентаризації розрахунків з постачальниками, виставлення претензій постачальникам по поставкам, погашення претензій постачальниками по договорам, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, розрахунки з постачальниками. Це полегшить проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками, виставлення та погашення претензій постачальниками, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, а отже запобіжить помилками у веденні їх обліку та оподаткуванні.

Удосконалена методика внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план, програму, робочі документи, а саме: проведення інвентаризації, правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників та їм оплати, наявність претензій постачальникам по поставкам та їх погашення, правильність віднесення заборгованості на рахунки обліку та повноти розрахунків з ними. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу охопити всі аспекти обліку розрахунків з постачальниками, дослідити законність здійснення розрахунків, правильність оформлення первинних документів з постачальниками і відображення їх в обліку. Це дозволить при проведенні внутрішнього контролю вчасно виявити порушення та зменшити помилки при зовнішньому контролі, що в свою чергу підвищить ефективність їх роботи.

ВИСНОВКИ

1. Бухгалтерський облік кредиторської заборгованостей в Україні регулюється такими законодавчими актами, як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, НП(С)БО 11 «Зобов'язання», Податковий кодекс України. Зобов'язанням є заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Розрахунки з постачальниками відносяться до поточних зобов'язань, які підлягають погашенню в термін до 12-ти місяців з дати балансу. Постачальниками є фізичні чи юридичні особи, які здійснюють постачання ТМЦ або надають послуги, виконують роботи.

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Рахунок балансовий, розрахунковий, призначений для обліку поточних зобов'язань.

Перевірка розрахунків по рахунках 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» і 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» повинна здійснюватися по двох основних напрямках: аналіз правильності оплати або одержання сум за прийняті або відвантажені матеріальні цінності; аналіз повноти оприбуткування і списання отриманих цінностей.

2. ТОВ «Будівельна компанія містострой» створене в 1989 році. Головне призначення функціонування будь-якої фірми визначається її місією. Місія фірми відтворює ті різновиди бізнесу, на які орієнтується фірма з урахуванням ринкових потреб, кола споживачів, особливостей продукції та наявності конкурентних переваг. Головна місія підприємства ТОВ «Будівельна компанія містострой» – задовольнити потреби України в доступній по ціні та якісній продукції.

Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем

визначається в господарських договорах. Про реальність укладання договору поставки на ТОВ «Будівельна компанія містострой» свідчить наявність таких документів: журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1); акт про приймання матеріалів (М-7); акт про виявлені дефекти устаткування (М-17); накладні на відпуск ТМЦ; прибутковий ордер (М-4); товарно-транспортна накладна (1-ТН); податкова накладна; платіжні і розрахункові документи.

Відповідність за організацію бухгалтерського обліку на ТОВ «Будівельна компанія містострой» та забезпечення фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій в первинних документах, реєстрах і звітності протягом встановленого терміну несе власник підприємства. Облікова політика ТОВ «Будівельна компанія містострой» висвітлена в Наказі про облікову політику.

3. Необоротні активи на ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018р. по 2020р. зменшилось на 173,6 тис. грн., що у відсотковому відношенні складає 55,1%. Оборотні активи за період з 2018р. по 2020р. збільшилися на 5,5% або на 265,7 тис. грн. в абсолютному значенні.

На ТОВ «Будівельна компанія містострой» за цей період часу значно скоротилася дебіторська заборгованість. Зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві пройшло за рахунок перегляду облікової політики на підприємстві, внесення змін у договори поставки товарів та послуг, а також ефективної роботи бухгалтерської служби.

Власний капітал ТОВ «Будівельна компанія містострой» за період з 2018року по 2020 рік збільшився майже в п'ять разів, або на 588,2 тис. грн. в абсолютному значенні. Власний капітал збільшився за рахунок нерозподіленого прибутку.

Позичковий капітал у 2020 році зменшився на 10% , або на 496,3 тис. грн., у порівнянні з 2018 роком. Основною причиною було погашення 100 тис грн. довгострокового кредиту, та зменшення на 11,3% кредиторської заборгованості.

4. Під час перевірки порядку укладання договорів було виявлено факти порушення Цивільного Кодексу України в частині оформлення двосторонніх

відносин, а саме: відсутні підписи однієї, а то й двох сторін. В ході перевірки правильності придбання основного засобу було встановлено наступне: 1) оприбутковано на рахунок 104, замість 152; 2) в первісну вартість включено ПДВ; 3) не повністю сплачено постачальникам. В ході перевірки наявності первинних документів встановлено відсутність податкових накладних. Постачальниками не підтверджена кредиторська заборгованість. Рекомендується для покращення ведення обліку розрахунків з постачальниками покращити контроль за обліком розрахунків з постачальниками та підвищити кваліфікацію персоналу бухгалтерії.

5. Запропоновані Довідкові відомості з: інвентаризації розрахунків з постачальниками, виставлення претензій постачальникам по поставкам, погашення претензій постачальниками по договорам, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, розрахунки з постачальниками. Це полегшить проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками, виставлення та погашення претензій постачальниками, віднесення заборгованості постачальників на рахунки обліку, а отже запобіжить помилками у веденні їх обліку та оподаткуванні.

Удосконалена методика внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план, програму, робочі документи, а саме: проведення інвентаризації, правильність оформлення оприбуткування активів від постачальників та їм оплати, наявність претензій постачальникам по поставкам та їх погашення, правильність віднесення заборгованості на рахунки обліку та повноти розрахунків з ними. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу охопити всі аспекти обліку розрахунків з постачальниками, дослідити законність здійснення розрахунків, правильність оформлення первинних документів з постачальниками і відображення їх в обліку. Це дозволить при проведенні внутрішнього контролю вчасно виявити порушення та зменшити помилки при зовнішньому контролі, що в свою чергу підвищить ефективність їх роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: zakon.rada.gov.ua
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: zakon.rada.gov.ua.
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики : пер. з англ. / [О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе та ін.]. К. : СТАТУС, 2006. 1152 с.
4. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (зі змінами та доповненнями) від 07.02.2013 р. № 73. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.
5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: zakon.rada.gov.ua.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» \. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
7. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної ради України. Дата оновлення: 19.04.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17> (дата звернення: 10.10.2018).
8. Агаркова О.А. Проблемні аспекти обліку розрахунків із постачальниками. Стратегічні питання світової науки. URL: http://www.rusnauka.com /5_SWMN_2012/Economics/7_101448.doc.htm.

9. Акімова Н.С., Новицька Н.В. Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської і кредиторської заборгованостей. Науково-технічний збірник. Серія: Економічні науки. 2007. № 77. С. 268-273.

10. Аудит. Методика документування : навч. посіб. / І.І. Пилипенко, В.І. Драч, Н.М. Проскуріна та ін. К. : Інформ.-вид. центр Держкомстату України, 2003. 457 с.

11. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.

12. Аудит: теорія і практика : навч. посіб. / А.Г. Загородній, М.В. Корягін, А.В. Єлісеєв та ін.; 2-ге вид. Л. : Львівська політехніка, 2004. 456 с.

13. Бабіч В.В., Сагова С.В.. Фінансовий облік (облік активів) : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2006. 282 с.

14. Бразілій Н.М., Лисенко О.О. Внутрішній контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками як шлях вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2012. №30 (1). С. 20-26.

15. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2009. 912 с.

16. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб; за ред. Р.Л. Хомяка; 2-ге вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект - Захід», 2003. 820 с.

17. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації : зб. наук. пр. Вип. 2(11). Київ: Рута, 2013. 463 с.

18. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології : монографія / за заг. ред. Ф. Ф. Бутинца. Київ., 2013. 606 с.

19. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Г.О. Партин, А.Г.

Загородній, М.В. Корягін, Р.Л. Хом'як, О.С. Височан, В.І. Воськало. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 248 с.

20. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2006. 832 с.

21. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 536 с.

22. Вербило О.Ф., Кондрицька Т.П., Ярошинська В.М. Бухгалтерський облік у менеджменті: зміст та методика навчання: підручник. за ред. проф. О.Ф. Вербило. Ч. 2. Фінансовий облік. Київ: НАУ. 2006. 696 с.

23. Вербило О.Ф., Кондрицька Т.П., Ярошинська В.М. Бухгалтерський облік у менеджменті: зміст та методика навчання: підручник. за ред. проф. О.Ф. Вербило. Ч. 2. Фінансовий облік. Київ: НАУ. 2006. 696 с.

24. Верхоглядова Н.І., В.П. Шило, С.Б. Ільїна. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навчально-практичний посібник. К : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.

25. Візіренко С.В. Удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 249-254.

26. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками. Держава та регіони. 2009. № 5. С. 40-44.

27. Волкова І.А. Фінансовий облік - 1: навч. посібник для внз. Волин. ін-т економіки та менеджменту. Київ: Центр навч. літ., 2008. 228 с.

28. Внутрішньогосподарський контроль – запорука ефективної діяльності підприємств. *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта 2005»*, (Дніпропетровськ, 2005 р.). Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. с. 12

29. Гасіч А. Контроль із постачальниками та покупцями. URL:

http://www.iag.com.ua/files//Stattya___Gasich_A.pdf.

30. Гладких Т.В. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2007. 480 с.
31. Грабова Н.М. Добровський В.Н. Бухгалтерський учет в производственных и торговых предприятиях 2000. під ред. Н.В. Кужельного Київ: А.С.К., 2001. 624 с.
32. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрий М. М. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 424 с.
33. Дікань Л. В. Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.В. Дікань, Н.В. Синюгіна. Х. : вид. ХНЕУ, 2011. 336 с.
34. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві. Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. 2014. Вип. 44. С. 148-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_31.
35. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. Економічні науки. 2014. № 11(41). С. 65-71.
36. Іванова Н. А. Організація і методика аудиту : навч. посібн. / Н. А. Іванова. К. : Центр учбової літератури, 2008. 216 с.
37. Киян А.В., Ярмолюк О.Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. Молодий вчений. 2015. № 9(24). С. 77-80.
38. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. К. : Каравела, 2004. 568 с.
39. Кулаковська Л.П. Основи аудиту: Курс лекцій: Навч. посіб. Житомир: ЖІТІ, 2000. 608 с.
40. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: навч. посіб. Київ: 2004. 476 с.
41. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Фінансовий облік 2: метод. вказівки до виконання курсової роботи для студ. ЗДІА спец. 6.030509 «О і А» ден. та заоч. форм навчання; ЗДІА. Запоріжжя : ЗДІА, 2012. 96 с.

42. Маркус О.В., Романюк І.О. Напрями вдосконалення управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, інструменти контролю платоспроможності підприємств. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

43. Максимова В.Ф. Організація державного фінансового контролю: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 276 с.

44. Наконечна Н.В. Контроль і ревізія: навч.посіб. ЛДУВС, Львів: Видавництво ТЗОВ «ЛігаПрес», 2015. 178 с.

45. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.

46. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука; 6-те вид., перероб. і допов. К. : Алерта, 2011. 1042 с.

47. Організація і методика проведення аудиту : навч.-практ. посіб. / В.В. Сопко, Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. К. : Професіонал, 2004. 624 с.

48. Підручник «Бухгалтерський фінансовий облік» для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець та ін.; під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця.; 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.

49. Посібник з бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємствами України (За національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку) / С.Я. Зубілевич, І.Ю. Кравченко, О.О. Прокопенко, Д.Г. Школьніков, Н.С. Юревич. Київ, 2002. 472 с.

50. Присяжнюк Д. В., Меліхова Т. О., Феофанов Л. К. Особливості обліку та аудиту розрахунків з постачальниками на підприємстві. І Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти, аспірантів та молодих вчених «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАЛОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

РЕГІОНІВ УКРАЇНИ», м. Запоріжжя, С.

51. Присяжнюк Д. В., Меліхова Т. О., Феофанов Л. К. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 32–39. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.20.32

52. Пушкар М.С. Фінансовий облік : Підручник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 628 с.

53. Романів Є.М., Приймак С.В. Контроль і ревізія діяльності суб'єктів підприємництва : навчальний посібник / Є.М. Романів, С.В. Приймак. Львів : Ліга Прес, 2016. 444 с.

54. Сафарова А. Методика аудиту поточних зобов'язань. URL: file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/ehcenu_2015_1_14

55. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 631 с.

56. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 5-те вид. допов. і перероб. К.: Алеута, 2011. 976 с.

57. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія: підручник. К.: Знання, 2007. 263 с.

58. Фінансовий контроль, ревізія, аудит / уклад. І. А. Фисенко ; за ред. О. Г. Пустова, Д. В. Ткаченко. Миколаїв : МНАУ, 2018. 72 с.

59. Фінансовий облік: навч. посібник / За ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 510 с.

60. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: Підручник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.

61. Хом'як Р.Л., В. І. Лемішовський Бухгалтерський облік та оподаткування. Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. С. 1220.